

From: [redacted] [redacted] <[redacted]@eerstekamer.nl>
Date: Tuesday, March 31, 2026, 2:25 PM
To: EK-postbus <postbus@eerstekamer.nl>
Subject: FW: ProDemos aanbiedingsbrief jaarverslag & jaarrekening 2025

Attachments:

ProDemos_jaarrekening_2025.pdf
ProDemos_jaarverslag_2025_digitaal_compressed.pdf
Aanbiedingsbrief EK jaarstukken 2025 ProDemos.pdf

Van: Directiesecretaris <directiesecretaris@prodemos.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2026 09:58
Aan: Griffier <griffier@eerstekamer.nl>
CC: [redacted] [redacted] <[redacted]@eerstekamer.nl>; [redacted] [redacted] <[redacted]@eerstekamer.nl>; [redacted] <[redacted]@eerstekamer.nl>; Eric Stokkink <[redacted]@prodemos.nl>; Directiesecretaris <directiesecretaris@prodemos.nl>
Onderwerp: ProDemos aanbiedingsbrief jaarverslag & jaarrekening 2025

Geachte heer Nehmelman,

In de bijlage treft u onze aanbiedingsbrief met onze jaarstukken 2025.

We hopen dat u met tevredenheid kennisneemt van de verslaglegging van onze activiteiten in 2025.

Kunnen jullie de goede ontvangst van de stukken bevestigen?

Hartelijke groeten,

[redacted]
Directiesecretaris
Dinsdag t/m donderdag en elke 2^e maandag
[redacted]

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat | Hofweg 1H, 2511 AA DEN HAAG |
<https://www.prodemos.nl>

+++ ProDemos heeft verschillende digitale nieuwsbrieven. Wil je op de hoogte blijven van alle ontwikkelingen, onze programma's of onze lesbrieven? [Schrijf je dan in voor een van de nieuwsbrieven!](#)
+++

ProDeimos

Financieel jaarverslag 2025

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

FINANCIEEL JAARVERSLAG 2025

Hofweg 1h
2511 AA Den Haag

INHOUDSOPGAVE

BESTUURSVERSLAG

1. **Doelstelling**
2. **Oprichting**
3. **Governance code cultuur**
4. **Samenstelling Raad van Toezicht en bestuur**
5. **Financiering**
6. **Begroting 2025 en 2026**
7. **Resultaatbestemming**
8. **Bestuursverslag**
8. 1 Bestuursverslag
8. 2 Begroting 2026

JAARREKENING

9. **Balans per 31 december 2025**
10. **Staat van Baten en Lasten over 2025**
11. **Kasstroomoverzicht**
12. **Toelichting Algemeen**
12. Waarderingsgrondslagen
13. **Toelichting op de Balans per 31 december 2025**
13. 1 Toelichting Activa
13. 2 Toelichting Passiva
13. 3 Niet uit de balans blijvende verplichtingen
14. **Toelichting Staat van Baten en Lasten over 2025**
14. 1 Specificatie Baten
14. 2 Specificatie Lasten
14. 3 Toelichting begroting en resultaat 2025
14. 4 Verantwoording WNT
15. **Overige gegevens**
15. 1 Resultaat bestemming
15. 2 Controleverklaring
16. **Bijlagen**
16. 1 Bijlage Jaarplansubsidie 2025; BZK en Tweede Kamer
16. 2 Bijlage Subsidie 2025 BZK
16. 3 Bijlage bijdrage 2025 Tweede Kamer
16. 4 Bijlage Specificatie Jaarplansubsidie 2025
16. 5 Bijlage Specificatie opdrachten en overige subsidies
16. 6 Bijlage Toelichting afschrijvingen

BESTUURSVERSLAG

JAARREKENING 2025

1. DOELSTELLING

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'.
ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en de Europese Unie.

2. OPRICHTING

De stichting is op 30 september 2010 opgericht, na fusie van de Stichting Instituut voor Publiek en Politiek en de Stichting Bezoekerscentrum Binnenhof.

3. GOVERNANCE CODE CULTUUR

ProDemos volgt de Governance Code Cultuur.

4. SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT EN BESTUUR

De samenstelling van de Raad van Toezicht, per 31 december 2025, van ProDemos is als volgt:

Dhr. E.H.T.M. Nijpels	voorzitter, tevens lid remuneratiecommissie
Mevr. M.C.C. van de Schepop	vice-voorzitter, tevens voorzitter van de remuneratiecommissie
Dhr. V.G. Moolenaar	lid, tevens voorzitter audit commissie
Mevr. D.P.J. Woestenberg	lid, tevens lid commissie onderwijs en kwaliteit
Dhr. A.A. Pormes	lid, tevens lid commissie onderwijs en kwaliteit
Dhr. R. van Raak	lid, tevens lid audit commissie

Het bestuur wordt gevormd door de heer E.C. Stokkink, geboren 29 mei 1964

5. FINANCIERING

De inkomsten van ProDemos bestaan uit subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), een bijdrage van de Tweede Kamer, entreegelden, inkomsten uit subsidies en door de uitvoering van opdrachten voor derden, (semi)overheden, overheidsinstanties en particuliere organisaties.

6. BEGROTING 2025 EN 2026

Voor 2025 was een begroting opgesteld met een tekort van € 600.000, rekening houdende met de veronderstelde uitvoering van voldoende opdrachten en de toegezegde subsidies. De in deze jaarrekening opgenomen begroting voor 2026 is de door de Raad van Toezicht goedgekeurde begroting die eindigt met een tekort van € 715,000

7. RESULTAATBESTEMMING

Zoals blijkt uit de staat van baten en lasten is 2025 afgesloten met een voordelig resultaat van € 147.881

Bestuursverslag

In 2025 heeft ProDemos in korte tijd een scala aan verkiezingsactiviteiten opgezet en uitgevoerd ter voorbereiding op de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen. Velen maakten daarvan gebruik om zo goed mogelijk geïnformeerd naar de stembus te gaan. Het treffendste voorbeeld hiervan blijft uiteraard onze StemWijzer, die ruim 8 miljoen keer volledig werd ingevuld. Een weerbare democratie vereist dat burgers voldoende kennis hebben over onze democratische principes en de rechtsstaat, en dat ze de basiswaarden niet alleen kennen, maar ook actief ondersteunen. Iedereen moet kunnen meedoen aan het democratische proces.

Financieel resultaat

De activiteiten van ProDemos worden voornamelijk gefinancierd met de subsidie van het ministerie van BZK van € 8,9 miljoen en een financiële bijdrage van €2,5 miljoen van de Tweede Kamer, tezamen € 11,5 miljoen.

In de begroting voor het jaar 2025 is rekening gehouden met een tekort van -€600.000 voor extra kosten voor de huur van een nevenlocatie nabij de tijdelijke Tweede Kamer, vanwege de verbouwing van het Binnenhof. Gedurende het jaar heeft ProDemos ook extra incidentele subsidies ontvangen voor activiteiten in de regio (amendement Sneller-Buijsse), en voor verkiezingsactiviteiten rond de Tweede Kamerverkiezingen die zich onverwacht aandien na de val van het kabinet medio dit jaar. Daarnaast heeft ProDemos in 2025 substantieel meer eigen inkomsten gerealiseerd dan begroot door een grote stijging in vraag naar de cursus Politiek Actief en doordat er meer gemeentelijke StemWijzers zijn verkocht dan verwacht. In totaal zijn de inkomsten uit opdrachten en overige subsidies daarmee ruim €2 miljoen hoger uitgekomen dan begroot.

De totale uitgaven zijn, ondanks de extra uitvoeringskosten van genoemde incidentele subsidies, niet evenredig meegestegen. Deze komen ca €1,7 miljoen hoger uit dan begroot. Ook zijn op posten lagere uitgaven gedaan dan begroot. Zo is om logistieke redenen een aanpassing in de huisvesting uitgesteld naar 2026 (-€150.000) en vielen de kosten voor uitvoering van het reguliere jaarplan circa € 50.000 lager uit. Daarnaast heeft ProDemos ondanks de fors hogere inkomsten de overheadskosten in bedwang weten te houden.

Dit alles leidt ertoe dat het resultaat – zowel financieel als in bereik – eind 2025 fors positiever is uitgevallen dan begroot. ProDemos heeft 2025 uiteindelijk kunnen afsluiten met positief resultaat van €147.811.

Risico's voor continuïteit

Ondanks de sterke prestaties blijven de risico's voor continuïteit groot. Vanaf 2027 wordt een korting op de BZK-subsidie oplopend tot circa 20% verwacht, bovenop de andere financiële uitdagingen met betrekking tot niet uitgekeerd krijgen van LPO-compensatie en de huur van een nevenlocatie nabij de tijdelijke Tweede Kamer, zoals hierboven beschreven.

Daarnaast blijft ProDemos, zolang het Binnenhof wordt verbouwd, aangewezen op de studio's in New Babylon als nevenlocatie nabij de tijdelijke locatie van de Tweede Kamer. Voor de huisvestings- en afschrijvingskosten (€ 500.000 per jaar) is vooraf gespaard, uitgaande van terugkeer naar het Binnenhof in 2026. De renovatie is echter voorzien tot de zomer van 2031. Hierdoor lopen de kosten fors langer door dan geraamd. De opgebouwde reserves zijn niet toereikend om deze samenloop van tegenvallers op te vangen. ProDemos is daarom het gesprek aangegaan met subsidiegevers en stakeholders over gezamenlijke verantwoordelijkheid en borging van de opdracht op langere termijn.

Interne organisatie

Er is veel werk verricht ter versterking en verdere professionalisering van de organisatie. Zo is er het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan de weerbaarheid van onze medewerkers, die de gevolgen merken van de verharding van het publieke debat. Ook hebben we geïnvesteerd in didactische expertise van onze educatoren. Tevens was 2025 het eerste volledige uitvoeringsjaar van het duurzaamheidsbeleid, waarover het hoofdstuk Een sterk ProDemos in het jaarverslag nader op ingaat.

ProDemos heeft ook een eigen alumninetwerk in het leven geroepen. Dit netwerk is opgezet om oud-collega's betrokken te houden bij ProDemos en bij elkaar. In 2026 zal ProDemos met hen het derde lustrum vieren. Helaas zal deze viering plaatsvinden zonder de allereerste directeur van ProDemos, Kars Veling. In augustus bereikte ons het droevige nieuws dat hij is overleden. Kars was bij de collega's zeer geliefd en werd ervaren als een fijne, menselijke directeur.

In 2025 zijn er gesprekken gevoerd ter voorbereiding van het Strategisch Plan 2027-2031. Bij de totstandkoming van het Strategisch Plan zijn zowel de eigen medewerkers als externe stakeholders betrokken. Met hen kijken we hoe we de voortzetting van de onze missie kunnen garanderen om daarmee bij te dragen aan de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat in een tijd waarin deze onder druk staat. In de loop van 2026 wordt het plan definitief gemaakt en gepubliceerd.

Eric Stokkink
directeur/bestuurder

.

.

8.2 BEGROTING 2026

Begroting 2026 in relatie tot realisatie en begroting 2025

	Begroting 2026	Realisatie 2025	Begroting 2025
	€	€	€
BATEN			
Structurele subsidies	11.545.000	11.545.000	11.447.000
Inkomsten uit gesubsidieerde activiteiten	442.500	507.913	411.750
Overige opdrachten en subsidies	1.300.000	2.841.285	800.000
Overige baten	1.500	19.591	1.500
	<u>13.289.000</u>	<u>14.913.789</u>	<u>12.660.250</u>
Totaal baten	<u><u>13.289.000</u></u>	<u><u>14.913.789</u></u>	<u><u>12.660.250</u></u>
LASTEN			
Variabele Lasten			
Externe kosten gesubsidieerde activiteiten	3.980.500	4.000.116	4.059.600
Externe kosten overige activiteiten	<u>600.000</u>	<u>1.392.589</u>	<u>300.000</u>
	4.580.500	5.392.705	4.359.600
Interne uitvoeringskosten activiteiten			
Personeelslasten	7.860.000	7.651.453	7.347.000
Overige personeelslasten	571.500	619.656	543.050
Huisvestingslasten	397.000	402.853	355.300
Kantoorkosten	161.000	282.982	214.000
Algemene kosten	301.500	313.433	281.300
Afschrijvingen	153.000	159.932	196.000
Overige lasten	<u>9.500</u>	<u>23.819</u>	<u>14.000</u>
	9.453.500	9.454.128	8.950.650
Totaal lasten	<u><u>14.034.000</u></u>	<u><u>14.846.833</u></u>	<u><u>13.310.250</u></u>
Financiële baten en lasten	<u><u>30.000</u></u>	<u><u>54.708</u></u>	<u><u>50.000</u></u>
Vennootschapsbelasting	0	26.217	0
Resultaat	<u><u>-715.000</u></u>	<u><u>147.881</u></u>	<u><u>-600.000</u></u>

9. BALANS PER 31 DECEMBER 2025

	31 december 2025	31 december 2024
ACTIVA	€	€
VASTE ACTIVA		
<i><u>Immateriële vaste activa</u></i>		
Immateriële vaste activa	213.330	361.876
<i>Totale immateriële vaste activa</i>	<u>213.330</u>	<u>361.876</u>
<i><u>Materiële vaste activa</u></i>		
Verbouwing	292.931	679.435
Inventarissen	49.452	80.568
Hardware	78.147	101.603
Overige apparatuur	71.757	108.630
<i>Totaal materiële vaste activa</i>	<u>492.287</u>	<u>970.236</u>
Totaal vaste activa	<u>705.617</u>	<u>1.332.112</u>
VLOTTENDE ACTIVA		
<i><u>Voorraden</u></i>		
	27.452	43.593
<i><u>Vorderingen op korte termijn</u></i>		
Debiteuren	338.315	256.243
Overlopende activa	745.765	614.046
<i>Totaal vorderingen op korte termijn</i>	<u>1.084.080</u>	<u>870.289</u>
<i><u>Liquide middelen</u></i>		
	5.049.386	3.671.925
Totaal vlottende activa	<u>6.160.917</u>	<u>4.585.807</u>
	<u><u>6.866.534</u></u>	<u><u>5.917.919</u></u>

9. BALANS PER 31 DECEMBER 2025

	31 december 2025	31 december 2024
PASSIVA	€	€
VERMOGEN		
Algemene reserve	1.656.397	1.656.397
Wettelijke reserve	154.207	254.449
Bestemmingsreserve	387.407	108.551
Bestemmingsfondsen	1.938.167	1.968.899
	<u>4.136.177</u>	<u>3.988.296</u>
<u>Voorzieningen</u>	129.600	132.500
<u>Schulden op korte termijn</u>		
Crediteuren	564.225	641.008
Belastingen, sociale verzekeringen en salarissen	1.054.213	841.486
Nog te betalen bedragen	132.247	151.403
Vooruit ontvangen bedragen	850.072	163.226
	<u>2.600.757</u>	<u>1.797.123</u>
	<u>6.866.534</u>	<u>5.917.919</u>

10. STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2025

	Realisatie 2025	Begroting 2025	Realisatie 2024
	€	€	€
BATEN			
Subsidie jaarplanactiviteiten	11.545.000	11.447.000	11.447.000
Baten jaarplanactiviteiten	507.913	411.750	455.793
Baten opdrachten en overige subsidies	2.841.285	800.000	1.841.145
Overige baten	19.591	1.500	2.744
	<u>14.913.789</u>	<u>12.660.250</u>	<u>13.746.682</u>
Totaal baten	<u><u>14.913.789</u></u>	<u><u>12.660.250</u></u>	<u><u>13.746.682</u></u>
LASTEN			
Activiteiten en projecten			
Externe kosten jaarplansubsidie	4.000.116	4.059.600	4.201.055
Externe kosten opdrachten en overige subsidies	<u>1.392.589</u>	<u>300.000</u>	<u>567.356</u>
	5.392.705	4.359.600	4.768.411
Uitvoeringskosten			
Personeelslasten	7.651.453	7.347.000	7.507.036
Overige personeelslasten	619.656	543.050	554.930
Huisvestingslasten	402.853	355.300	393.084
Kantoorkosten	282.982	214.000	264.744
Algemene kosten	313.433	281.300	259.786
Afschrijvingen	159.932	196.000	180.607
Overige lasten	<u>23.819</u>	<u>14.000</u>	<u>11.304</u>
	9.454.128	8.950.650	9.171.491
Totaal lasten	<u><u>14.846.833</u></u>	<u><u>13.310.250</u></u>	<u><u>13.939.902</u></u>
Financiële baten en lasten	-54.708	-50.000	-56.783
Vennootschapsbelasting	-26.217	0	26.217
Resultaat	<u><u>147.881</u></u>	<u><u>-600.000</u></u>	<u><u>-162.654</u></u>
Resultaatbestemming			
Egalisatiefonds BZK	-23.902		-162.890
Egalisatiefonds Tweede Kamer	-89.405		-44.773
Bestemmingsfonds "Derde Kamer	82.574		0
Wettelijke reserve	-100.242		45.009
Bestemmingsreserve verbouwing	278.856		
Mutatie algemene reserve	<u>0</u>		<u>0</u>
	<u><u>147.881</u></u>		<u><u>-162.654</u></u>

11. KASSTROOMOVERZICHT 2025

	<u>2025</u>	<u>2024</u>
	€	€
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
<i>Bedrijfsresultaat vóór financiële baten en lasten</i>	93.173	-219.437
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen en waardeverminderingen	633.762	680.596
Mutaties voorraden	16.141	-27.216
Mutaties vorderingen	-213.791	-196.992
Mutaties voorzieningen	-2.900	-23.006
Mutaties kortlopende schulden	803.634	65.164
Mutaties langlopende schulden	0	0
<i>Totaal</i>	<u>1.236.847</u>	<u>498.546</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	1.330.020	279.109
Ontvangen interest	54.708	57.578
Betaalde interest	<u>0</u>	<u>-795</u>
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>	1.384.728	335.892
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investeringen in immateriële vaste activa	0	-30.583
Investeringen in materiële vaste activa	<u>-7.267</u>	<u>-57.468</u>
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	-7.267	-88.051
Mutatie geldmiddelen	<u>1.377.461</u>	<u>247.841</u>
Stand 1 januari 2025	3.671.925	3.424.084
Mutatie geldmiddelen	<u>1.377.461</u>	<u>247.841</u>
Stand 31 december 2025	<u>5.049.386</u>	<u>3.671.925</u>

12. TOELICHTING ALGEMEEN

12.1 Algemeen

Statutaire gegevens

De stichting draagt de naam ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat.
ProDemos is gevestigd te Den Haag.
ProDemos is opgericht op 30 september 2010 voor onbepaalde tijd.

De jaarrekening is opgesteld in euro's, volgens in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingsregels overeenkomstig de Richtlijn RJ 640 van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

12.2 Waarderingsgrondslagen voor de balans

De waardering van activa en passiva geschiedt, voor zover niet anders vermeld, tegen nominale waarde.

12.2.1 Immateriële vaste activa

De door ProDemos aangewende immateriële vaste activa worden gewaardeerd op de ontwikkelkosten, verminderd met de daarover berekende afschrijvingen.
De afschrijvingen worden bepaald op basis van de geschatte economische levensduur.
De afschrijvingstermijn is 2 - 5 jaar.

12.2.2 Materiële vaste activa

De door ProDemos aangewende duurzame bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd op aanschaffingswaarde, verminderd met de daarover berekende afschrijvingen.

De afschrijvingen worden bepaald op basis van de geschatte economische levensduur.

De afschrijvingstermijnen zijn:

Verbouwingen	5 - 10 jaar
Inventarissen	5 jaar
Hardware	5 jaar
Overige apparatuur	5 jaar

Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

12.2.3 Investeringsubsidie

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de vaste activa.

12.2.4. Voorraden

De voorraden van de producten die door ProDemos zijn ontwikkeld worden gewaardeerd tegen 40% van de verkoopprijs.

12.2.5 Vorderingen, liquide middelen en schulden

De vorderingen en liquide middelen worden opgenomen tegen nominale waarden onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

12.2.6 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd tegen concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten.

Dit betreft de voorziening voor het loopbaanbudget en sinds 2019 de voorziening voor de generatieregeling. De generatieregeling is in 2019 van kracht geworden. In 2021 is besloten de regeling op te heffen, behalve voor de medewerkers die er nu al aan meedoen of mee hadden kunnen doen. De regeling houdt in dat medewerkers vijf jaar voor hun AOW minder kunnen werken waarbij de helft van de uren wordt doorbetaald. De waarde op de balans is de geschatte waarde van de kosten van de regeling.

12.2.7 Lang vreemd vermogen

Er zijn op de balansdatum geen langlopende schulden.

12. VERVOLG TOELICHTING ALGEMEEN

12 Algemeen

12.3 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgende de indirecte methode.
De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.
Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.
Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.
Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

12.4 Grondslagen voor de staat van baten en lasten

De bepaling van het resultaat geschiedt volgens een stelsel gebaseerd op historische basis.
Voorzover niet anders vermeld, worden de baten en lasten toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

12.5 Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Het (saldo) resultaat wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; lasten reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Op grond van de Subsidieregeling voor ProDemos is door het Ministerie van BZK een subsidie verleend met briefkenmerk 2024-0000849235.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft een bijdrage toegekend met een brief van 9 december 2024.

Opdrachten

Onder Opdrachten wordt verstaan de aan opdrachtgevers in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor in het verslagjaar geleverde diensten.

Subsidies

Onder subsidies wordt verstaan de subsidie van overheden voor de uitvoering van projecten bovenop de subsidie voor het activiteitenprogramma.

Lasten

Lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

12.6 Vennootschapsbelasting

Bij de bepaling van de belasting over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening is rekening gehouden met niet beschikbare compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet aftrekbare kosten.

12.7 Systematiek

De voornaamste inkomstenbronnen van ProDemos zijn een subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Tweede Kamer. Deze subsidie wordt verstrekt op basis van een Jaarplan. De subsidie wordt gebruikt ter dekking van de directe kosten van het Jaarplan en ter dekking van de interne uitvoeringskosten.

Binnen de activiteiten op basis van het Jaarplan zijn er extra inkomsten zoals entreegelden, abonnementsgelden en subsidies van derden. Al deze inkomsten worden ook gebruikt ter dekking van de interne uitvoeringskosten.

Naast de subsidie en de inkomsten op basis van het Jaarplan zijn er ook nog andere opdrachten en subsidies. Die inkomsten worden uitsluitend gebruikt ter dekking van de directe kosten en de interne uitvoeringskosten.

De interne uitvoeringskosten worden, onder aftrek van de directe kosten naar rato verdeeld tussen de verschillende inkomstenbronnen. Ook het resultaat wordt met dezelfde verdeelsleutel bepaald.

13 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2025

13.1 ACTIVA

VASTE ACTIVA ALGEMEEN

Immateriële vaste activa

	<u>Immat.vaste activa</u>
	€
Stand per 1 januari	
Aanschafwaarde	1.065.358
Subsidies op investeringen	-247.623
Cumulatieve afschrijvingen	-455.859
Boekwaarde	<u><u>361.876</u></u>

Mutaties in boekjaar

Investeringen	0
Subsidies op investeringen	0
Desinvestering	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0
Afschrijvingen	-148.546
	<u><u>-148.546</u></u>

Stand per 31 december

Aanschafwaarde	1.065.358
Subsidies op investeringen	-247.623
Cumulatieve afschrijvingen	-604.405
Boekwaarde	<u><u>213.330</u></u>

Materiële vaste activa

	<u>Verbouwingen</u>	<u>Inventarissen</u>	<u>Hardware</u>	<u>Ov. apparatuur</u>	<u>Totaal</u>
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari					
Aanschafwaarde	3.107.952	369.587	264.256	975.573	4.717.368
Subsidies op investeringen	0	0	-25.178	-550.402	-575.580
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	3.107.952	369.587	239.078	425.171	4.141.788
Cumulatieve afschrijvingen	-2.428.517	-289.019	-137.475	-316.541	-3.171.552
Boekwaarde	<u><u>679.435</u></u>	<u><u>80.568</u></u>	<u><u>101.603</u></u>	<u><u>108.630</u></u>	<u><u>970.236</u></u>

Mutaties in boekjaar

Investeringen	0	0	7.267	0	7.267
Desinvestering	0	0	0	0	0
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	-386.504	-31.116	-30.723	-36.873	-485.216
	<u><u>-386.504</u></u>	<u><u>-31.116</u></u>	<u><u>-30.723</u></u>	<u><u>-36.873</u></u>	<u><u>-477.949</u></u>

Stand per 31 december

Aanschafwaarde	3.107.952	369.587	271.523	975.573	4.724.635
Subsidies op investeringen	0	0	-25.178	-550.402	-575.580
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	3.107.952	369.587	246.345	425.171	4.149.055
Cumulatieve afschrijvingen	-2.815.021	-320.135	-168.198	-353.414	-3.656.768
Boekwaarde	<u><u>292.931</u></u>	<u><u>49.452</u></u>	<u><u>78.147</u></u>	<u><u>71.757</u></u>	<u><u>492.287</u></u>

De investeringen in materiële vaste activa in 2025 bestonden uit laptops en een diskstation.

13 VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2025

13.1 ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

	31 december 2025	31 december 2024
VORDERINGEN OP KORTE TERMIJN	€	€
<u>Voorraden</u>	<u>27.452</u>	<u>43.593</u>
<u>Debiteuren</u>		
Debiteuren	<u>338.315</u>	<u>256.243</u>
<u>Overlopende activa</u>		
Rente	52.911	55.953
Subsidie Tweede Kamer	246.800	246.800
Vooruitbetaalde huur	0	66.702
Subsidie Europese commissie	166.679	175.000
Subsidie BZK verkiezingsactiviteiten	76.865	0
Overige subsidies en projectopbrengsten	171.387	29.719
Vooruitbetaalde projectkosten	0	7.109
Verzekeringen	15.622	15.218
Overige overlopende activa	15.501	17.545
	<u>745.765</u>	<u>614.046</u>

De overige overlopende activa bestaan voornamelijk uit nog te factureren projectopbrengsten, en nog te ontvangen projectsubsidies.

LIQUIDE MIDDELEN

De specificatie van de liquide middelen kan als volgt worden weergegeven:

ING	2.096.050	1.547.927
Triodos	2.258.164	1.431.227
ASN	694.247	692.339
Kruisposten	925	432
	<u>5.049.386</u>	<u>3.671.925</u>

Om risico's te spreiden zijn de liquide middelen bij meerdere banken ondergebracht.

Van de liquide middelen staat een bedrag van € 3.772.881 op spaarrekeningen.

De liquide middelen staan vrij ter beschikking aan de stichting met uitzondering van twee bankgaranties:

- een bedrag van € 191.038 aan Sistra BV voor de huur van Hofweg 1.
- een bedrag van € 65.312 aan PFA Dutch commercial Real Estate Low BV voor de huur van de Studio's.

13. VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2025

13.2 PASSIVA

VERMOGEN	31 december	31 december
	2025	2024
	€	€
Algemene reserve	1.656.397	1.656.397
Wettelijke reserve	154.207	254.449
Bestemmingsreserve	387.407	108.551
Bestemmingsfonds	82.574	0
Egalisatiefondsen	1.855.592	1.968.899
	<u>4.136.177</u>	<u>3.988.296</u>

De mutaties in het vermogen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2024	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2025
		2025	2025	
Bestemmingsfonds BZK	1.237.994	0	23.902	1.214.092
Bestemmingsfonds Tweede Kamer	730.905	0	89.405	641.500
Bestemmingsfonds 'Derde Kamer'	0	82.574	0	82.574
Wettelijke reserve	254.449	0	100.242	154.207
Bestemmingsreserve verbouwing	108.551	278.856	0	387.407
Algemene reserve	1.656.397	0	0	1.656.397
	<u>3.988.296</u>	<u>361.430</u>	<u>213.549</u>	<u>4.136.177</u>

Bestemmingsfonds

Een Bestemmingsfonds is dat deel van het eigen vermogen dat is afgezonderd, omdat daaraan door derden een beperkte bestedingsmogelijkheid is gegeven.

De Egalisatiereserve is als Bestemmingsfonds opgenomen. Het maximum van de reserve BZK is door het Ministerie van BZK vastgesteld op 20% van de jaarlijkse vaste subsidie.

De opbouw per jaar is maximaal 10% van de jaarlijkse subsidie.

Bij de toerekening van het resultaat gaan we uit van dezelfde regels voor de bijdrage van de Tweede Kamer.

Het maximum van de reserve Tweede Kamer is door de Tweede Kamer vastgesteld op 25% van de jaarlijkse vaste subsidie. De opbouw per jaar is maximaal 10% van de jaarlijkse subsidie.

Wettelijke reserve

De wettelijke reserve is een reserve ter hoogte van de investeringen in immateriële vaste activa voor de ontwikkeling van PAS. PAS is het systeem dat verschillende (plannings)applicaties met elkaar verbindt.

Bestemmingsreserve groot onderhoud

De bestemmingsreserve groot onderhoud is een nieuwe reserve om de afschrijving uit toekomstige verbouwingen uit te kunnen bekostigen.

De Raad van Toezicht heeft vastgesteld dat de hoogte van de algemene reserve voldoende moet zijn om de normale bedrijfsrisico's op te vangen en investeringen te kunnen financieren. Het risico van subsidiestopzetting is daarin niet meegenomen. Bij grote afname of stopzetting van de subsidie is het Ministerie van BZK juridisch verplicht dat in een redelijke termijn te doen. Het ministerie heeft dat in een brief van 17 januari 2018 bevestigd.

Voor de normale bedrijfsrisico's is een algemene reserve van minimaal € 1.700.000 nodig.

Het resultaat op de jaarplansubsidie 2025 BZK is € 23.902 negatief.

Het resultaat op het jaarplansubsidie 2025 Tweede Kamer is € 6.831 negatief. Dit resultaat wordt na na overleg met Tweede Kamer verdeeld in een onttrekking aan de egalisatiereserve van € 89.405 en een toevoeging aan een nieuwe reserve 'Derde Kamer' van € 82.574.

Er wordt een bedrag van € 100.242 onttrokken aan de wettelijke reserve.

Het restant van het exploitatieresultaat ad € 278.856 komt ten goede aan de bestemmingsreserve verbouwing.

13. VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2025

13.2 PASSIVA

VOORZIENING	31 december 2025	31 december 2024
	€	€
Voorziening loopbaanbudget	129.600	132.500
	<u>129.600</u>	<u>132.500</u>

De onttrekking op de voorziening loopbaanbudget betreft de cao-regeling voor dat budget. De voorziening is grotendeels langlopend, dat wil zeggen dat deze niet binnen een jaar wordt besteed. De rest van de voorziening is kortlopend en zal binnen een jaar worden besteed.

LANG VREEMD VERMOGEN

ProDemos heeft geen langlopend vreemd vermogen.

13. VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2025

13.2 PASSIVA

	31 december 2025	31 december 2024
KORT VREEMD VERMOGEN	€	€
<u>Crediteuren</u>	<u>564.225</u>	<u>641.008</u>
<u>Belastingen, sociale verzekeringen en loonkosten</u>		
Omzetbelasting	92.647	30.666
Pensioenpremie boekjaar	201.414	181.701
Nog te betalen salarissen	40.736	38.389
Nog te betalen loonheffing	458.415	401.938
Nog te betalen vennootschapsbelasting	0	16.717
Reservering vakantiedagen	261.000	172.075
	<u>1.054.213</u>	<u>841.486</u>
<u>Nog te betalen bedragen</u>		
Servicekosten Hofweg	0	0
Accountant	51.000	40.000
Reiskosten scholen	57.000	52.000
Overige nog te betalen bedragen	24.247	59.403
	<u>132.247</u>	<u>151.403</u>
<u>Vooruit ontvangen bedragen</u>		
Vooruit ontvangen projectinkomsten	803.845	121.774
Overige vooruitontvangen bedragen	8.727	3.952
Eerste Kamer 2025	0	37.500
Eerste Kamer 2026	37.500	0
	<u>850.072</u>	<u>163.226</u>

De nog te betalen loonheffing is loonheffing over 2025.

De reiskosten scholen betreft de vergoeding van de reiskosten aan scholen die een scholierenprogramma in Den Haag volgen en de reiskosten grotendeels vergoed krijgen. Het genoemde bedrag zijn de gedeclareerde maar op 31 december nog niet betaalde declaraties.

De vooruitontvangen projectkosten betreft subsidie van het Ministerie van OCW voor de uitvoering van activiteiten in het kader van het Expertisecentrum Burgerschapsonderwijs en subsidie van het Ministerie van BZK voor de uitvoering van het amendement 'Sneller-Buijsse'.

13. VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

13.3 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

De stichting is huurverplichtingen aangegaan.

Per 1 januari 2013 is er een huurcontract voor 10 jaar afgesloten voor de Hofweg 1, Den Haag. Dit huurcontract is verlengd tot en met 31 december 2027.

De totale huur bedraagt € 866.337 per jaar.

Er is een bankgarantie afgegeven voor de huur van € 191.038 vanaf januari 2013.

Dit bedrag is geblokkeerd op een bankrekening.

Per 1 november 2021 is er een huurcontract voor 5 jaar afgesloten voor een aantal panden in New Babylon. De huur bedraagt € 203.300 per jaar.

Er is een bankgarantie afgegeven voor de huur van € 65.312 vanaf november 2021.

Dit bedrag is geblokkeerd op een bankrekening.

14 Toelichting op de staat van baten en lasten 2025

14.1. Toelichting staat van baten en lasten 1

	Realisatie 2025 €	Begroting 2025 €	Realisatie 2024 €
BATEN			
Subsidie jaarplan			
Ministerie van BZK	8.979.000	8.979.000	8.979.000
Bijdrage Tweede Kamer	<u>2.566.000</u>	<u>2.468.000</u>	<u>2.468.000</u>
Totaal jaarplansubsidie	11.545.000	11.447.000	11.447.000
Baten jaarplanactiviteiten	507.913	411.750	455.793
Baten opdrachten en overige subsidies			
Overige opdrachten en subsidies	<u>2.841.285</u>	800.000	1.841.145
Totaal projecten	2.841.285	800.000	1.841.145
Overige baten			
Baten zaalverhuur en catering derden	0	0	1.100
Overige opbrengsten	<u>19.591</u>	<u>1.500</u>	<u>1.644</u>
Totaal overige baten	19.591	1.500	2.744
Totaal	<u><u>14.913.789</u></u>	<u><u>12.660.250</u></u>	<u><u>13.746.682</u></u>

De hogere baten op de jaarplanactiviteiten komen met name door de doorbelasting van de kosten van gastlessen naar een extra subsidie voor verkiezingsactiviteiten.

De veel hogere baten bij opdrachten en overige subsidies komen door de toekenning van een extra subsidie door het amendement 'Sneller', 'Sneller-Buijsse', veel verkochte cursussen Politiek Actief en StemWijzers gemeenteraadsverkiezingen.

De hogere overige baten bestaan voornamelijk uit btw. Gedurende het jaar is er een te percentage van de inkoopbtw als voorafrek genomen. Bij opdrachten is ProDemos in tegenstelling tot subsidies btwplichtig.

14.2. Toelichting staat van baten en lasten 2

	Realisatie 2025	Begroting 2025	Realisatie 2024
LASTEN	€	€	€
Activiteiten en projecten			
Externe kosten jaarplansubsidie	4.000.116	4.059.600	4.201.054
Externe kosten opdrachten en overige subsidies	1.392.589	300.000	567.356
	<u>5.392.705</u>	<u>4.359.600</u>	<u>4.768.410</u>

De kosten jaarplansubsidie zijn de directe kosten die gemaakt worden ter realisatie van het jaarplan. De kosten projecten zijn de directe kosten die gemaakt worden ten behoeve van de overige subsidies en opdrachten.

Een specificatie van kosten van de overige projecten staat in de bijlage.

Onder kosten jaarplansubsidie zijn de volgende kosten verantwoord: 2025

Zaalhuur en doorbelasting huisvestingskosten	1.435.217
Reiskosten scholen	566.372
Afschrijvingskosten	470.870
ICT derden	412.198
Drukwerk	205.313
Distributeur	183.574
Inhuur derden	139.028
Vormgeving	119.858
Publiciteit	94.532
Beveiling	89.287
Fotografie	62.594
Materialen	51.694
Catering	50.587
Advies	27.437
Studiekosten	16.855
Redactie M&P	15.359
Onderhoud	12.535
Reis- en verblijfkosten	7.056
Overige projectkosten	39.750
	<u>4.000.116</u>

De vergoeding van de reiskosten voor de scholen is met ingang van 2025 versoerd waardoor deze in 2025 lager uitvalt.

De post baten opdrachten en overige subsidies moet gesaldeerd worden met de projectkosten om deze te kunnen vergelijken met de begroting 2025.

	Realisatie 2025	Begroting 2025	Realisatie 2024
	€	€	€
Baten opdrachten en overige subsidies	2.841.285	800.000	1.841.145
Externe kosten opdrachten en overige subsidies	1.392.589	300.000	567.356
Saldo	<u>1.448.697</u>	<u>500.000</u>	<u>1.273.789</u>

In het saldo kosten projecten zijn alleen de directe kosten vanuit inkoopfacturen meegenomen. De uren die op het project zijn verantwoord zijn opgenomen als personeelskosten. Het werkelijke resultaat op de overige subsidies en opdrachten is € 152.397

14.2. Toelichting staat van baten en lasten 3

LASTEN	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2025	2025	2024
	€	€	€
Uitvoeringskosten			
Personeelslasten			
Bruto salarissen	5.230.733	4.870.000	4.711.464
Individueel keuzebudget	854.049	875.000	784.791
Sociale lasten	1.046.071	880.000	951.103
Pensioenlasten	554.582	565.000	499.888
Vakantiedagen	88.925	0	-6.070
Inhuur derden	119.222	157.000	597.383
Doorbelast aan projecten	-236.030	0	0
Ontvangen ziekengelden en tegemoetkomingen	-6.101	0	-31.523
	<u>7.651.453</u>	<u>7.347.000</u>	<u>7.507.036</u>
Overige personeelslasten			
Deskundigheidsbevordering	77.471	74.000	122.204
Loopbaanbudget	75.964	30.000	49.305
Reiskosten	216.981	175.000	183.533
Thuiswerkvergoeding	8.942	11.000	8.153
Overige personeelskosten	240.299	253.050	191.735
	<u>619.656</u>	<u>543.050</u>	<u>554.930</u>
Totaal personeelslasten	<u>8.271.109</u>	<u>7.890.050</u>	<u>8.061.966</u>

Het aantal fte's in dienst per 31-12-2025 bedraagt 93,90 (2024: 80,90), exclusief oproepkrachten. De uitbreiding van FTE komt door de groei van de activiteiten en door het tijdelijke uitbreidingen in het kader van de activiteiten voor de gemeenteraadsverkiezingen.

De kosten voor het individueel keuzebudget zijn lager doordat meer medewerkers hebben gekozen voor verlof in plaats van uitbetaling.

ProDemos is aangesloten bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Daarom worden de toegezegde pensioenregelingen (ouderdomspensioen en flex-regelingen) als toegezegde bijdrageregeling in de jaarrekening verwerkt. ProDemos heeft in het geval van tekort bij Zorg en Welzijn geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan hogere toekomstige premies.

De post inhuur derden betreft voornamelijk medewerkers die niet op de loonlijst staan maar als zzp'ers voor ProDemos werken. Daarnaast zijn enkele ICT bedrijven ingehuurd ter ondersteuning van de afdeling ICT.

De doorbelaste personeelskosten betreffen voornamelijk de uren tegen uurtarief die zijn toegewezen aan het project 'verkiezingsgastlessen' en Democracy. Deze verkiezingsgastlessen maken onderdeel uit van verkiezingsactiviteiten, waar een separate subsidie voor ontvangen is. Democracy maakt deel uit van de BZK subsidie Sneller-Buijsse.

De overige personeelskosten bestaan met name uit: verzuimbegeleiding, kantinekosten, salarisadministratie en attenties personeel.

14.2. Toelichting staat van baten en lasten 4

	Realisatie 2025	Begroting 2025	Realisatie 2024
LASTEN	€	€	€
Huisvestingslasten			
Huren	1.110.215	1.115.000	1.071.143
Servicekosten	330.889	360.000	323.575
Water- en energiekosten	45.553	55.000	50.974
Belastingen/heffingen	24.412	25.000	23.774
Schoonmaakkosten	189.381	180.000	187.317
Overige huisvestingskosten	89.310	55.300	76.743
Doorbelaste huisvestingskosten aan projecten	-1.386.907	-1.435.000	-1.340.442
	<u>402.853</u>	<u>355.300</u>	<u>393.084</u>
Kantoorkosten			
Kantoorkosten	69.517	85.000	61.174
Onderhoud apparatuur/licenties	122.385	61.000	133.938
Hosting	71.458	50.000	50.063
Internet dataverkeer	19.622	18.000	19.569
	<u>282.982</u>	<u>214.000</u>	<u>264.744</u>
Algemene kosten			
Accountantskosten	76.129	65.000	71.149
Advieskosten	125.039	100.000	103.484
Contributies	19.583	17.000	17.217
Kosten raad van toezicht/raad van adviseurs	58.039	49.000	26.340
Directiekosten	554	500	0
Assuranties	27.690	24.000	25.624
Representatiekosten	295	5.000	4.509
Abonnementen en vakliteratuur	1.052	800	1.455
Overige organisatiekosten	5.053	20.000	10.008
	<u>313.433</u>	<u>281.300</u>	<u>259.786</u>

De huur van Hofweg 1 bedraagt vanaf 1-1-2025 € 896.655 per jaar.

De huur van New Babylon bedraagt vanaf 1-1-2025 € 212.337 per jaar.

Onder de huisvestingskosten worden alle huisvestingskosten van New Babylon en Hofweg 1h verantwoord. Omdat de begane grond, een gedeelte van de 2e en de 3e en de 4e verdieping van de Hofweg volledig worden gebruikt door het Bezoekerscentrum respectievelijk Politiek Den Haag voor Scholen worden de huisvestingskosten doorbelast aan die projecten.

De kosten van New Babylon worden volledig doorbelast.

In de begroting 2025 is fout geslopen voor de doorbelasting waardoor de huisvestingskosten hoger uitvallen.

De onderhoudskosten zijn verantwoord onder de post overige huisvestingskosten.

De energiekosten en servicekosten zijn lager door de gedaalde energieprijzen.

De onderhouds- en licentiekosten zijn hoger door onder andere extra backupkosten en extra Microsoftlicenties.

De advieskosten bestaan voornamelijk uit adviezen met betrekking tot implementatie nieuwe boekhoudsoftware, huisvesting en adviezen om invloed uit te kunnen oefenen.

De kosten van de raad van toezicht zijn toegenomen door de werving en selectie voor nieuwe leden.

14.2. Toelichting staat van baten en lasten 5

	Realisatie 2025 €	Begroting 2025 €	Realisatie 2024 €
Afschrijvingen			
Afschrijving verbouwingen	386.504	400.000	411.022
Afschrijving meubilair	31.116	30.000	37.216
Afschrijving hardware	30.724	40.000	32.061
Afschrijving overige apparatuur	36.873	33.000	49.746
Afschrijving immateriële vaste activa	148.545	150.000	150.551
Doorbelasting jaarplanactiviteiten	-473.830	-457.000	-499.989
	<u>159.932</u>	<u>196.000</u>	<u>180.607</u>
Overige lasten			
Overige lasten	10	5.000	-3.818
Kosten betalingsverkeer	7.267	9.000	8.238
Betalingsverschillen	0	0	0
Toevoeging voorziening	0	0	0
Afschrijving oninbare debiteuren	16.541	0	6.885
	<u>23.819</u>	<u>14.000</u>	<u>11.305</u>
Financiële baten en lasten			
Ontvangen rente	-54.708	-50.000	-57.578
Betaalde rente	0	0	795
Financiële baten en lasten	<u>-54.708</u>	<u>-50.000</u>	<u>-56.783</u>
Belasting			
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Vennootschapsbelasting boekjaar	-26.217	0	26.217
	<u>-26.217</u>	<u>0</u>	<u>26.217</u>

De afschrijvingskosten van Politiek Den Haag voor Scholen, het Bezoekerscentrum en het reserveringssysteem worden verantwoord onder de projectkosten van de jaarplansubsidie

ProDemos heeft vanaf 1-1-2024 vrijstelling voor de vennootschapsbelasting. De reeds betaalde belasting over 2024 is terugontvangen.

14.3. TOELICHTING BEGROTING EN RESULTAAT 2025

Begroting 2025

Voor 2025 is een begroting opgesteld, rekening houdende met de inkomsten uit opdrachten en met toegezegde exploitatiesubsidie. Deze begroting had een tekort van € 600.000.

Het van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Tweede Kamer ontvangen subsidiebedrag 2025, inclusief indexering, bedraagt:

Subsidie exploitatiekosten activiteiten 2025 € 8.979.000

De van de Tweede Kamer ontvangen bijdrage bedraagt

Bijdrage exploitatiekosten activiteiten 2025 € 2.566.000

Totale bijdrage exploitatiekosten 2025 € 11.545.000

Resultaat 2025

Het verschil in het resultaat 2025, ten opzichte van de begroting, bedraagt: € 747.881

Hieronder staan de verschillen per categorie van de resultatenrekening waar de verschillen zitten tussen de begroting en het resultaat.

Voordelig	€
Subsidie jaarplan	98.000
Saldo directe baten jaarplansubsidie	96.163
Saldo directe kosten jaarplansubsidie	59.484
Saldo opdrachten en overige subsidies	948.697
Afschrijvingen	36.068
Overige baten	18.091
Vennootschapsbelasting	26.217
Financiële baten en lasten	<u>4.708</u>
	€ 1.287.427

Nadelig	€
Personeelslasten	-304.453
Overige personeelslasten	-76.606
Huisvesting	-47.553
Kantoorkosten	-68.982
Overige lasten	-9.819
Algemene kosten	<u>-32.133</u>
	€ <u>-539.546</u>

positief saldo ten opzichte van de begroting. € 747.881

14.4 WNT-verantwoording 2025 ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op ProDemos. Het voor ProDemos toepasselijke bezoldingsmaximum is in 2025 € 246.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen 2025

Funcatiegegevens	E.C. Stokkink Directeur-bestuurder	B.E. Kroon Adjunct-directeur	G. Coleman-Douma Adjunct-directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2025	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	
Omvang dienstverband	1,0	1,0	
Dienstbetrekking	ja	ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 155.425	€ 111.051	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.704	€ 12.122	
<i>subtotaal</i>	€ 171.129	€ 123.173	€ 0
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 246.000	€ 246.000	€ 0
-/- onverschuldigd betaald terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt
Totale bezoldiging 2025	€ 171.129	€ 123.173	€ 0
Gegevens 2024			
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 - 31/12	1/6 - 31/12	1/1 - 29/2
Omvang dienstverband	1,0	0,8	0,9
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 149.400	€ 40.078	€ 16.565
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.793	€ 4.238	€ 2.163
<i>Subtotaal</i>	€ 165.193	€ 44.316	€ 18.728
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 233.000	€ 108.733	€ 34.519

G. Coleman-Douma is 29-2-2024 uit dienst gegaan.

B.E. Kroon is op 1-6-2024 in dienst gekomen.

14.4 WNT-verantwoording 2025 ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

2. Toezichthoudende topfunctionarissen 2025

Gegevens 2025

	E.H.T.M. Nijpels voorzitter	V.G. Moolenaar lid	D.P.J. Woestenberg lid
Functiegegevens			
Aanvang en einde functievervulling in 2025	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging	€ 4.688	€ 3.973	€ 3.606
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 36.900	€ 24.600	€ 24.600
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt
Bezoldiging	€ 4.688	€ 3.973	€ 3.606
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt

Gegevens 2024

	voorzitter	lid	lid
Functiegegevens			
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 4.553	€ 2.677	€ 1.408
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 34.950	€ 23.300	€ 23.300

Gegevens 2025

	M.C.C. v.d. Schepop lid	A.A. Pormes lid	R. van Raak lid
Functiegegevens			
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging	€ 3.606	€ 3.606	€ 2.885
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 24.600	€ 24.600	€ 24.600
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt
Bezoldiging	€ 3.606	€ 3.606	€ 2.885
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt

Gegevens 2024

	lid	nvt	lid
Functiegegevens			
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 - 31/12	19/3 - 31/12	19/3 - 31-12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 3.759	€ 2.060	€ 706
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 23.300	€ 18.116	€ 18.116

15.1 Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum.

geen

Resultaatsbestemming

Het positieve resultaat ad € 147.881 is als volgt toe te rekenen:

Kostensoort	Inkomstenbron			Oprachten en overige inkomsten	Totaal
	subsidie BZK	subsidie 2e Kamer	Overige subsidies		
Baten jaarplanactiviteiten	8.979.000	2.566.000	1.319.423	1.541.453	14.405.876
Totale inkomsten	<u>395.024</u>	<u>112.889</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>507.913</u>
	9.374.024	2.678.889	1.319.423	1.541.453	14.913.789
Externe activiteitskosten	3.111.047	889.069	727.879	664.710	5.392.705
Saldo voor verdeling interne kosten	6.262.977	1.789.820	591.544	876.743	9.521.084
Interne activiteitskosten	<u>6.286.878</u>	<u>1.796.651</u>	<u>616.877</u>	<u>699.014</u>	<u>9.399.420</u>
Resultaat voor belasting	-23.902	-6.831	-25.333	177.730	121.664
Vennootschapsbelasting	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-26.217</u>	<u>-26.217</u>
Resultaat na belasting	<u>-23.902</u>	<u>-6.831</u>	<u>-25.333</u>	<u>203.947</u>	<u>147.881</u>
Egalisatiefonds per 1-1-2025	1.237.994				
Egalisatiefonds per 31-12-2025	<u>1.214.092</u>				
Maximale egalisatiereserve	<u>1.795.800</u>				
Egalisatiereserve per 1-1-2025		730.905			
Egalisatiereserve per 31-12-2025		<u>724.074</u>			
Maximale egalisatiereserve		<u>641.500</u>			
Ten goede van de 'Derde Kamer' reserve		<u>82.574</u>			
Ten laste van de egalisatiereserve BZK					-23.902
Ten laste van de egalisatiereserve Tweede Kamer					-89.405
Ten goede van de Tweede Kamer reserve 'De Derde Kamer'					82.574
Ten laste van de wettelijke reserve					-100.242
Ten goede van de bestemmingsreserve					278.856
Ten goede van de algemene reserve					<u>0</u>
					<u>147.881</u>

In overleg met de Tweede Kamer is het bedrag dat boven het maximum van de egalisatiereserve Tweede Kamer gaat, toegevoegd aan een nieuwe reserve voor toekomstige uitgaven voor het project 'De Derde Kamer'.

Vooruitlopend op de vaststelling van de jaarrekening 2025 door de raad van toezicht van de stichting is dit voorstel in de jaarrekening verwerkt.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van Stichting ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat op 31 december 2025 en van het resultaat over 2025 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor Jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven" en de bepalingen krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2025;
2. de staat van baten en lasten over 2025; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven", en de bepalingen krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nieuwegein, 20 maart 2026

Blömer accountants en adviseurs B.V.

drs. J.N. Witteveen RA

16.1 Bijlage: Jaarplansubsidie 2025; projecten en producten BZK en Tweede Kamer

	BEGROTING		DECLARATIE	
	Kosten €	Uren	Kosten €	Uren
A. Programma PO	287.800	8.885	311.306	11.721
B. Programma VO	2.670.500	34.331	2.669.618	36.026
C. Programma MBO	117.000	9.435	80.233	13.908
D. Programma Volwassenen	453.200	10.800	454.311	10.680
F. Programmaoverstijgende activiteiten	531.100	33.578	484.648	34.711
Totaal	4.059.600	97.029	4.000.116	107.046

In 2025 zijn er 107.046 uren gewerkt voor projecten voor de jaarplansubsidie.
Dat zijn 10.017 uren meer dan begroot.

De externe activiteitskosten bedroegen 4.000.116
Dat is € 59.484 minder dan begroot.

De toegerekende interne activiteitskosten bedragen 8.083.529

Totale kosten jaarplansubsidie 12.083.645

De interne en externe activiteitskosten worden gedekt door bijdragen van BZK en Tweede Kamer en inkomsten op de activiteiten.

Subsidie Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

conform de brief dd. 31 oktober 2024, Kenmerk 2024-0000849235 8.979.000

Bijdrage Tweede Kamer der Staten-Generaal

conform de brief d.d. 9 december 2024 2.468.000

conform de brief d.d. 27 augustus 2025, loon- en prijscompensatie 98.000

Inkomsten op de activiteiten 507.913

Totale inkomsten jaarplansubsidie 12.052.913

Het resultaat op de jaarplansubsidie gaat ten koste van de egaliseringsreserve,

16.2 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

De aanvraag tot vaststelling van de instellingssubsidie over 2025 wordt als volgt ingediend:

	€	€
	Begroot	Declaratie
Subsidie	8.979.000	8.979.000
Externe activiteitskosten	-3.184.341	-3.111.047
	<u>5.794.659</u>	<u>5.867.953</u>
Toegerekenende inkomsten	322.976	395.024
	<u>6.117.635</u>	<u>6.262.977</u>
Interne uitvoeringskosten	6.633.633	6.286.878
Saldo	-515.998	-23.902
Ten goede van de egalisatiereserve		<u>23.902</u>
Resultaat		<u>0</u>

Op grond van de Subsidieregeling voor het Huis voor democratie en rechtsstaat is door het Ministerie van BZK een subsidie verleend met kenmerk 2024-0000849235

Subsidietoekenning:	€ 8.979.000
LPO 2025	<u>0</u>
	<u>8.979.000</u>

LPO is de indexing voor de loon- en prijsontwikkeling. Deze is in 2025 niet toegewezen. De externe activiteitskosten zijn toegerekend in verhouding tot de bijdrage Tweede Kamer. De interne uitvoeringskosten zijn toegerekend in verhouding tot de omzet minus de externe activiteitskosten.

16.3 Tweede Kamer der Staten-Generaal

De aanvraag tot vaststelling van de bijdrage over 2025 wordt als volgt ingediend:

	€	€
	Begroot	Declaratie
Subsidie	2.468.000	2.566.000
Externe activiteitskosten	<u>-875.259</u>	<u>-889.069</u>
	1.592.741	1.676.931
Toegerekende inkomsten	<u>88.774</u>	<u>112.889</u>
	1.681.515	1.789.820
Interne uitvoeringskosten	1.823.344	1.796.651
Saldo	-141.829	-6.831
Ten laste van de egalisatiereserve		89.405
Ten goede aan de reserve 'De Derde Kamer		<u>-82.574</u>
Resultaat		0

Subsidietoekenning:	€ 2.468.000
LPO 2025	<u>98.000</u>
	<u><u>2.566.000</u></u>

LPO is de indexing voor de loon- en prijsontwikkeling.

De externe activiteitskosten zijn toegerekend in verhouding tot de bijdrage van BZK.

De interne uitvoeringskosten zijn toegerekend in verhouding tot de omzet minus de externe activiteitskosten.

De toevoeging aan de egalisatiereserve van een gedeelte van de Tweede Kamer subsidie is voor overbrugging in de periode dat het Binnenhofcomplex is gesloten vanwege de renovatie.

De activiteiten die op grond van het convenant met de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden uitgevoerd zijn:

	€	€	€	€
	Externe kosten	Interne kosten	Inkomsten	Saldo
Scholierenprogramma's Den Haag	1.858.130	1.856.280	28.585	3.685.825
Bezoekerscentrum	153.301	327.735	116.503	364.533
Maatschappelijke stage	196	21.060	0	21.256
De Derde Kamer	167.977	99.070	76.822	190.225
Kamer in de klas	<u>3.550</u>	<u>9.350</u>	<u>0</u>	<u>12.900</u>
Totaal	2.183.154	2.313.495	221.910	4.274.739

Bij de inkomsten voor het bezoekerscentrum zit ook een bijdrage van € 37.500 van de Eerste Kamer.

De Derde Kamer is een gezamenlijke activiteit met de Tweede Kamer en de Eerste Kamer.

De kosten verdeeld tegen 1/3 voor de Eerste Kamer en 2/3 door ProDemos.

Naast de bijdrage van de Tweede Kamer worden de activiteiten mede gefinancierd door de subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

16.4. Directe baten en projectkosten Jaarplansubsidies 2025

Onder baten en kosten projecten zijn de volgende subsidies en inkomsten met de bijbehorende kosten verantwoord:

	Baten 2025	Directe Projectkosten 2025
	€	€
Bezoekerscentrum tickets	79.003	153.301
Bezoekerscentrum: subsidie Eerste Kamer	37.500	0
Docentendag Maatschappijleer	119.575	96.287
Lespakket De Derde Kamer	76.822	167.977
Provinciespel	51.650	2.017
Vakblad Maatschappij en Politiek	33.743	44.361
Politiek Den Haag voor scholen	28.585	1.858.130
Webshop	21.228	13.278
Democratie voor iedereen	19.115	15.635
Democracy	33.351	85.660
Gastlessen	6.200	38.945
Klassenbezoek@gemeentehuis	600	7.351
Reiskosten educatieve programma's	0	562.420
PAS	0	222.212
ProDemos online	0	161.713
Programmamanagement	0	104.523
Powerbl, kwaliteitszorg, monitoring en evaluatie	0	79.939
Communicatiekosten	0	74.155
Kennisontwikkeling intern	0	56.728
Het Kamergesprek	0	36.345
Grondwet in de klas	0	34.763
Lesmateriaal voor in de klas	0	30.621
Stem jij ook?	0	23.378
Verkiezingskrant in gewone taal	0	22.734
StickerStemWijzer	0	20.411
STEM website	0	20.157
Digitale toegankelijkheid	0	15.420
Roosters educatieve programma's	0	13.413
Overige projectinkomsten en -kosten	541	38.242
	<u>507.913</u>	<u>4.000.116</u>

De inkomsten op het jaarplan vielen hoger uit door een doorbelasting van de kosten van de gastlessen naar de BZK subsidie voor verkiezingsactiviteiten en de doorbelasting van de kosten van Democracy naar de BZK subsidie amendement Sneller/Buijsse.

16.5. Opdrachten en overige subsidies

Onder baten en kosten projecten zijn de volgende subsidies en opdrachten verantwoord.

	Baten 2025	Directe Projectkosten 2025
	€	
Subsidies:		
Prov. Limburg: activiteiten in Limburg	37.552	32.307
BZK: Activiteiten nav motie 'Sneller'	179.581	79.626
BZK: Activiteiten nav motie 'Sneller-Buijsse'	370.392	172.105
BZK: Verkiezingsactiviteiten	384.325	304.368
OCW: Expertisepunt burgerschap	178.933	82.013
EC: diverse activiteiten	168.640	57.460
Opdrachten		
Cursussen politiek actief	946.013	323.472
StemWijzers GR	518.434	228.994
Young Voice	54.766	31.146
StemWijzer TK	0	64.030
Overige opdrachten	2.649	17.068
	<u>2.841.285</u>	<u>1.392.589</u>

De post baten projecten moet gesaldeerd worden met de projectkosten om deze te kunnen vergelijken met de begroting 2025.

	Begroting 2025	Uitkomst 2025	Uitkomst 2024
	€	€	€
Baten projecten	800.000	2.841.285	1.841.145
Kosten projecten	<u>-300.000</u>	<u>-1.392.589</u>	<u>-567.356</u>
Saldo opdrachten en overige subsidies	<u>500.000</u>	<u>1.448.697</u>	<u>1.273.789</u>

Het hoger resultaat dan begroot komt voornamelijk door de subsidies in het kader van het amendement 'Sneller', 'Sneller-Buijsse' en verkiezingsactiviteiten en de hoge verkoop van cursussen Politiek actief en StemWijzers.

16.6 Afschrijvingen

In onderstaande staat staan de investeringen die gedaan zijn voor de bedrijfsvoering van ProDemos.

	<u>Immat.vaste activa</u>
	€
Stand per 1 januari	
Aanschafwaarde	30.583
Subsidies op investeringen	0
Cumulatieve afschrijvingen	0
Boekwaarde	<u>30.583</u>
Mutaties in boekjaar	
Investeringen	0
Subsidies op investeringen	0
Desinvestering	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0
Afschrijvingen	6.117
	<u>6.117</u>
Stand per 31 december	
Aanschafwaarde	30.583
Subsidies op investeringen	0
Cumulatieve afschrijvingen	6.117
Boekwaarde	<u>24.466</u>
Boekwaarde vaste activa voor activiteiten	<u>188.864</u>
Boekwaarde totale vaste activa	<u>213.330</u>

Materiële vaste activa

	<u>Verbouwingen</u>	<u>Inventarissen</u>	<u>Hardware</u>	<u>Ov. apparatuur</u>	<u>Totaal</u>
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari					
Aanschafwaarde	1.531.095	81.935	182.787	224.953	2.020.770
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	1.531.095	81.935	182.787	224.953	2.020.770
Cumulatieve afschrijvingen	1.342.624	78.139	107.596	166.566	1.694.925
Boekwaarde	<u>188.471</u>	<u>3.796</u>	<u>75.191</u>	<u>58.387</u>	<u>325.845</u>
Mutaties in boekjaar					
Investeringen	0	0	7.267	0	0
Desinvestering	0	0	0	0	0
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	113.584	1.865	23.344	15.023	153.816
	<u>113.584</u>	<u>1.865</u>	<u>30.611</u>	<u>15.023</u>	<u>153.816</u>
Stand per 31 december					
Aanschafwaarde	1.531.095	81.935	190.054	224.953	2.028.037
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	1.531.095	81.935	190.054	224.953	2.028.037
Cumulatieve afschrijvingen	1.456.208	80.004	130.940	181.589	1.848.741
Boekwaarde	<u>74.887</u>	<u>1.931</u>	<u>59.114</u>	<u>43.364</u>	<u>179.296</u>

16.6 Afschrijvingen

In onderstaande staat staan de investeringen die gedaan zijn voor de gesubsidieerde activiteiten van ProDemos.

	Immat.vaste activa
	€
Stand per 1 januari	
Aanschafwaarde	1.034.775
Subsidies op investeringen	-247.623
Cumulatieve afschrijvingen	455.859
Boekwaarde	<u>331.293</u>

Mutaties in boekjaar

Investeringen	0
Subsidies op investeringen	0
Desinvestering	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0
Afschrijvingen	142.429
	<u>142.429</u>

Stand per 31 december

Aanschafwaarde	1.034.775
Subsidies op investeringen	-247.623
Cumulatieve afschrijvingen	598.288
Boekwaarde	<u>188.864</u>

Materiële vaste activa

	Verbouwingen	Inventarissen	Hardware	Ov. apparatuur	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari					
Aanschafwaarde	1.576.857	287.652	81.469	750.620	2.696.598
Subsidies op investeringen	0	0	-25.178	-550.402	-575.580
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	1.576.857	287.652	56.291	200.218	2.121.018
Cumulatieve afschrijvingen	1.085.893	210.880	29.879	149.975	1.476.627
Boekwaarde	<u>490.964</u>	<u>76.772</u>	<u>26.412</u>	<u>50.243</u>	<u>644.391</u>

Mutaties in boekjaar

Investeringen	0	0	0	0	0
Desinvestering	0	0	0	0	0
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	272.920	29.251	7.379	21.850	331.400
	<u>272.920</u>	<u>29.251</u>	<u>7.379</u>	<u>21.850</u>	<u>331.400</u>

Stand per 31 december

Aanschafwaarde	1.576.857	287.652	81.469	750.620	2.696.598
Subsidies op investeringen	0	0	-25.178	-550.402	-575.580
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	1.576.857	287.652	56.291	200.218	2.121.018
Cumulatieve afschrijvingen	1.358.813	240.131	37.258	171.825	1.808.027
Boekwaarde	<u>218.044</u>	<u>47.521</u>	<u>19.033</u>	<u>28.393</u>	<u>312.991</u>

De investeringen voor het scholierenprogramma in Den Haag, het Bezoekerscentrum en het reserveringssysteem staan vermeld in bovenstaande rubrieken.

De afschrijvingen op deze investeringen worden verantwoord onder de kosten van de jaarplansubsidie.

Colofon

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

Hofweg 1

2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00

prodemos.nl

info@prodemos.nl

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en de Europese Unie.

ProDeimos

Jaarverslag
2025

Inhoudsopgave

Samenvatting | 5

Onze publieksprogramma's | 10

De basis van democratisch besef | 11

Beleving van de democratische rechtsstaat | 14

Klaar voor het burgerschap | 19

Democratisch burgerschap stimuleren | 22

Een sterk ProDemos | 29

Medewerkers in beeld | 31

Mediabereik | 36

Leerling van het Graaf Engelbrecht te Breda
tijdens de Scholierenverkiezingen,
27 oktober 2025

Samenvatting

Sinds eind 2024 leven we voor het eerst in twintig jaar in een werkelijkheid waarin autocratieën¹ talrijker zijn dan democratieën². Democratie is daarmee niet langer de norm. Ook de rechtsstaat staat onder druk. Precies daarom is het urgent om haar actief te verdedigen, te versterken en door te geven.

ProDemos ziet daarin voor zichzelf een belangrijke rol, als organisatie die laat ervaren hoe de democratische rechtsstaat werkt en waarom deze belangrijk is. In 2025 heeft ProDemos in korte tijd een scala aan verkiezingsactiviteiten opgezet en uitgevoerd ter voorbereiding op de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen. Velen maakten daarvan gebruik om zo goed mogelijk geïnformeerd naar de stembus te gaan. Het treffendste voorbeeld hiervan blijft uiteraard onze StemWijzer, die ruim 8 miljoen keer volledig werd ingevuld en daarmee opnieuw veruit de meest gebruikte stemhulp van Nederland. Een weerbare democratie vereist dat burgers voldoende kennis hebben over onze democratische principes en de rechtsstaat, en dat ze de basiswaarden niet alleen kennen, maar ook actief ondersteunen. Iedereen moet kunnen meedoen aan het democratische proces.

In dit licht zijn de financiële vooruitzichten van ProDemos zorgelijk. Vanaf 2027 is door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een structurele subsidiekorting oplopend tot € 1,8 miljoen per jaar te verwachten. Dit komt bovenop meerdere jaren zonder loon- en prijscompensatie, terwijl salarissen en kosten doorstijgen. Daarnaast moet ProDemos aanzienlijke kosten maken voor de noodzakelijke verbouwing van het pand aan de Hofweg en leiden vertragingen in de Binnenhofrenovatie tot hogere kosten voor de nevenlocatie nabij de tijdelijke huisvesting van de Tweede Kamer.

Regionale groei en verkiezingen

Terwijl de financiële uitdagingen groot zijn, zien we tegelijkertijd dat de vraag naar onze activiteiten sterk blijft toenemen. Scholen, maatschappelijke organisaties en samenwerkingspartners doen in toenemende mate een beroep op (de activiteiten van) ProDemos.

Vrijwel direct na de start van het schooljaar 25/26 waren alle aangeboden verkiezingsactiviteiten die ProDemos in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezing organiseerde, volgeboekt. Samen met de Nationale Jeugdraad organiseerden we acht verkiezingsfestivals op mbo instellingen door heel Nederland, waarmee we 2.905 studenten bereikten. Daarnaast stemden meer dan 155.000 leerlingen tijdens de scholierenverkiezingen, het hoogste aantal ooit. Op de dag van de verkiezingen was het bezoekerscentrum van ProDemos ingericht als een stembureau dat voor zo veel mogelijk mensen toegankelijk was (meer daarover is te lezen in hoofdstuk Een sterk ProDemos).

1. 88 democratieën en 91 autocratieën, https://v-dem.net/documents/61/v-dem-dr_2025_lowres_v2.pdf

2. <https://www.wrr.nl/documenten/2025/07/21/hoe-nederland-omgaat-met-de-fragmenterende-wereldorde> & <https://hcss.nl/wp-content/uploads/2025/09/Strategic-Alert-Autocratisch-Sentiment-HCSS-2025-V2.pdf>

Naast verkiezingsactiviteiten lag de focus dit jaar op bereik in de regio en een betere landelijke dekking. Iemands regio moet niet bepalen of je mee kunt doen aan de democratische rechtsstaat. Dankzij incidentele middelen, mogelijk gemaakt door brede Kamersteun voor het amendement Sneller-Buijsse, kon ProDemos het bereik buiten de Randstad verder vergroten. Mede dankzij deze inzet was het mogelijk om in te spelen op de vraag naar bijvoorbeeld gastlessen vanuit regio's verder van Den Haag, met resultaat: ruim 44.000 vo-leerlingen en mbo-studenten volgden een gastles van ProDemos. Het bereik van Democracy3 groeide van 26.200 naar 38.400 leerlingen. In politiek Den Haag ontvingen we in 2025 zo'n 101.000 leerlingen en studenten, uit alle regio's van het land.

Ook werkte ProDemos samen met BZK aan versterking van het burgerschapsonderwijs op Sint-Eustatius. Lokale begeleiders kregen een training voor het uitvoeren van drie programma's. Alle leerlingen uit groepen 7 en 8 op het eiland hebben in 2025 Democracy gespeeld. Op Bonaire en Statia waren we al actief. Gesprekken over verdere uitbreiding van onze activiteiten op de BES-eilanden lopen.

Financieel resultaat

De activiteiten van ProDemos worden voornamelijk gefinancierd met de subsidie van het ministerie van BZK van € 8,9 miljoen en een financiële bijdrage van € 2,5 miljoen van de Tweede Kamer, tezamen € 11,5 miljoen.

In de begroting voor het jaar 2025 is rekening gehouden met een tekort van € 600.000 voor extra kosten voor de huur van een nevenlocatie nabij de tijdelijke Tweede Kamer, vanwege de verbouwing van het Binnenhof. Gedurende het jaar heeft ProDemos ook extra incidentele subsidies ontvangen voor activiteiten in de regio (amendement Sneller-Buijsse), en voor verkiezingsactiviteiten rond de Tweede Kamerverkiezingen die zich onverwacht aandien na de val van het kabinet. Daarnaast heeft ProDemos in 2025 substantieel meer eigen inkomsten gerealiseerd dan begroot door een grote stijging in vraag naar de cursus Politiek Actief en doordat er meer gemeentelijke StemWijzers zijn verkocht dan verwacht. In totaal zijn de inkomsten uit opdrachten en overige subsidies daarmee ruim € 2 miljoen hoger uitgekomen dan begroot.

De totale uitgaven zijn, ondanks de extra uitvoeringskosten van genoemde incidentele subsidies, niet evenredig meegestegen. Deze komen ca € 1,7 miljoen hoger uit dan begroot. Ook zijn op posten lagere uitgaven gedaan dan begroot. Zo is om logistieke redenen een aanpassing in de huisvesting uitgesteld naar 2026 (-€ 150.000) en vielen de kosten voor uitvoering van het reguliere jaarplan circa € 50.000 lager uit. Daarnaast heeft ProDemos ondanks de fors hogere inkomsten de overheadkosten in bedwang weten te houden.

Dit alles leidt ertoe dat het resultaat – zowel financieel als in bereik – eind 2025 fors positiever is uitgevallen dan begroot. ProDemos heeft 2025 uiteindelijk kunnen afsluiten met een positief resultaat van € 147.881.

3. Project waarbij leerlingen van groep 7 en 8 in de raadzaal van hun eigen gemeente in de rol van raadsleden kruipen en hun ideale stad bouwen.

Risico's voor continuïteit

Ondanks de sterke prestaties blijven de risico's voor de continuïteit groot. Vanaf 2027 wordt een korting op de BZK-subsidie oplopend tot circa 20% verwacht, bovenop de andere financiële uitdagingen zoals het niet uitgekeerd krijgen van LPO-compensatie. Daarnaast blijft ProDemos, zolang het Binnenhof wordt verbouwd, aangewezen op de studio's in New Babylon als nevenlocatie nabij de tijdelijke locatie van de Tweede Kamer. Voor de huisvestings- en afschrijvingskosten (€ 500.000 per jaar) is vooraf gespaard, uitgaande van terugkeer naar het Binnenhof in 2026. De renovatie is echter voorzien tot de zomer van 2031. Hierdoor lopen de kosten fors langer door dan geraamd. De opgebouwde reserves zijn niet toereikend om deze samenloop van tegenvallers op te vangen. ProDemos is daarom het gesprek aangegaan met subsidiegevers en stakeholders over gezamenlijke verantwoordelijkheid en borging van de opdracht op langere termijn.

Interne organisatie

Er is veel werk verricht ter versterking en verdere professionalisering van de organisatie. Zo is er het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan de weerbaarheid van onze medewerkers, die de gevolgen merken van de verharding van het publieke debat. Ook hebben we geïnvesteerd in didactische expertise van onze educatoren. Het hoofdstuk Een Sterk ProDemos licht dit verder toe.

In 2025 heeft ProDemos een eigen alumninetwerk in het leven geroepen. Dit netwerk is opgezet om oud-collega's betrokken te houden bij ProDemos en bij elkaar. In 2026 zal ProDemos met hen het derde lustrum vieren. Helaas zal deze viering plaatsvinden zonder de allereerste directeur van ProDemos, Kars Veling. In augustus bereikte ons het droevige nieuws dat hij is overleden. Kars was bij de collega's zeer geliefd en werd ervaren als een fijne, menselijke directeur.

In 2025 zijn er gesprekken gevoerd ter voorbereiding van het Strategisch Plan 2027-2031. Bij de totstandkoming van het Strategisch Plan zijn zowel de eigen medewerkers als externe stakeholders betrokken. Met hen kijken we hoe we de voortzetting van de onze missie kunnen garanderen om daarmee bij te dragen aan de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat in een tijd waarin deze onder druk staat. In de loop van 2026 wordt het plan definitief gemaakt en gepubliceerd.

Werkbezoek minister Frank Rijkaart, 4 november 2025

Bijzondere bijeenkomsten en werkbezoeken

Op 4 november bracht demissionair minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Frank Rijkaart een bezoek aan de Hofweg om kennis te maken met ProDemos. Hij bezocht het bezoekerscentrum en de educatieve ruimtes waar leerlingen kennismaken met de werking van de democratie.

De minister sprak met medewerkers, leerlingen, mbo-studenten en docenten over hun ervaringen met de educatieve programma's van ProDemos en over manieren om jongeren actief te betrekken bij politiek

en samenleving. De demissionair minister nam in 'vak K' actief deel aan een debatsimulatie met twee mbo-klassen. Hij doorliep het democratie-lab met een vwo-klas 6 en beantwoordde al hun vragen. In een aansluitend gesprek benadrukte de minister het belang van democratisch bewustzijn en gelijke toegang tot het democratische proces.

Zelf legde ProDemos ook werkbezoeken af, onder andere aan verschillende commissarissen van de Koning, om met hen het gesprek te voeren over het belang van kennisgeving met politiek en democratie op provinciaal niveau. En op de Internationale Dag van de Democratie (15 september) nam ProDemos deel aan een bijeenkomst van de Raad voor het Openbaar Bestuur, waar we signalen van deelnemers aan onze programma's over de politiek mochten delen. Eenzelfde boodschap mochten wij overbrengen aan een bijeenkomst van directeurs van wetenschappelijke bureaus van verschillende politieke partijen. Op 5 november droeg ProDemos ook bij aan de inter-

ationale 'Partnerkonferenz' van de Sächsischen Landeszentrale für politische Bildung, Duitsland, waar met vertegenwoordigers uit onder meer Zweden, Frankrijk en Oostenrijk werd gesproken over uitdagingen in het burgerschapsonderwijs.

In april vond de jaarlijkse Docentendag en -avond Maatschappijleer plaats: meer dan 400 docenten namen deel aan lezingen, workshops en excursies. Voorafgaand aan de dag zelf kwamen ruim 100 docenten naar de Docentenavond in Nieuwspoor, waar ze een lezing volgden en daarna de Tweede Kamer bezochten. Ook organiseerde ProDemos in 2025, als samenwerkingspartner van het Expertisepunt Burgerschap, een geslaagde Leerkrachtendag voor circa 160 basisschoolleraars en pabo-studenten. Tot slot organiseerden we op Prinsjesdag weer speciale activiteiten, waarover meer in het hoofdstuk Publieksprogramma's.

Onze publieksprogramma's

Begin 2025 werd duidelijk dat de incidentele gelden voor de regio gecontinueerd zouden worden dankzij het amendement Sneller-Buijsse. Daardoor kon ProDemos zich wederom extra inspannen om ons bereik te vergroten in de regio's op grotere afstand van Den Haag. De vervroegde Tweede Kamerverkiezing drukte een grote stempel op onze activiteiten in 2025.

Bereikcijfers	2025	2024
Primair onderwijs		
Bereik uit jaarplan	415.940	357.076
Bereik uit opdrachten en overige subsidies	847	120
Subtotaal	416.787	357.196
Voortgezet onderwijs		
Bereik uit jaarplan	358.875	194.532
Bereik uit opdrachten en overige subsidies	3.021	n.v.t.
Subtotaal	361.896	194.532
Mbo		
Bereik uit jaarplan	105.026	104.782
Bereik uit opdrachten en overige subsidies	7.130	545
Subtotaal	112.156	105.327
Volwassenen		
Bereik uit jaarplan	801.577	467.432
Bereik uit opdrachten en overige subsidies	8.606.967	211.930
Subtotaal	9.408.544	679.362
Verkiezingen		
Bereik uit jaarplan	n.v.t*	92.295
Bereik uit opdrachten en overige subsidies	n.v.t*	3.308.273
Subtotaal		3.419.168
TOTAAL	10.299.393	4.755.585

* Met ingang van 2025 hebben we de verkiezingsactiviteiten per doelgroep ondergebracht in de overige programmalijnen.

In aanloop naar de verkiezingen was er een sterke toename in de behoefte aan betrouwbare, toegankelijke verkiezingsinformatie. ProDemos speelde hierin een belangrijke rol. Naast onze StemWijzer zijn er meer dan 250.000 exemplaren van de Verkiezingskrant in gewone taal uitgedeeld. 'Stem jij ook?', dat onder andere een website en een speciale krant omvat voor mensen met een licht verstandelijke beperking, is ruim 122.800 keer geraadpleegd.

Maar ook met reguliere projecten is in 2025 een groot bereik gerealiseerd. Ondanks de verbouwing van het Binnenhof en de beperkingen op de tijdelijke huisvesting van de Tweede Kamer, heeft ProDemos in 2025 alsnog ruim 101.000 leerlingen mogen ontvangen in de Tweede en/of Eerste Kamer. Dankzij voortzetting van extra incidentele middelen voor de regio, middels amendement Sneller/Buijsse, zijn opnieuw meer deelnemers bereikt met activiteiten in de regio, zoals Democracy en de gastlessen (incl. verkiezingsgastlessen) voor het voortgezet onderwijs en mbo dan het jaar ervoor. Tezamen bereikten we in de regio zo'n 82.800 leerlingen en studenten. Daarmee sluit ProDemos 2025 succesvol af: de vraag naar onze programma's blijft groeien en de waardering voor onze activiteiten is onverminderd hoog.

De basis van democratisch besef

Programma voor het primair onderwijs

Met het programma voor het primair onderwijs laat ProDemos kinderen al in de basisschoolleeftijd kennismaken met de democratische rechtsstaat. Tot nu toe richtten we ons daarbij vooral op groep 7 en 8. De definitieve conceptkerndoelen burgerschap die in 2025 werden gepresenteerd benadrukken echter het belang van een stevige basis vanaf de onderbouw. Daarom wil ProDemos voortaan ook breder aanbod ontwikkelen dan alleen de bovenbouw. In 2025 ontwikkelden we een nieuwe gastles Grondrechten voor groep 6 tot en met 8. Ook begonnen we aan de vernieuwing van het lespakket De Derde Kamer, waar we materiaal aan toevoegen voor de groepen 5 en 6.

ProDemos investeerde in 2025 in toegankelijkheid, om onze materialen zo veel mogelijk ook geschikt te maken voor leerlingen met een visuele of auditieve beperking. Daarnaast werden ook een aantal nieuwe werkvormen ontwikkeld die docenten zelfstandig in de klas kunnen inzetten. En dankzij incidentele gelden voor inzet in de regio kon ProDemos voor het eerst in vrijwel alle provincies actief zijn. Alles bij elkaar bereikte het programma voor het primair onderwijs in 2025 meer dan 410.000 leerlingen.

Wat hebben we bereikt?

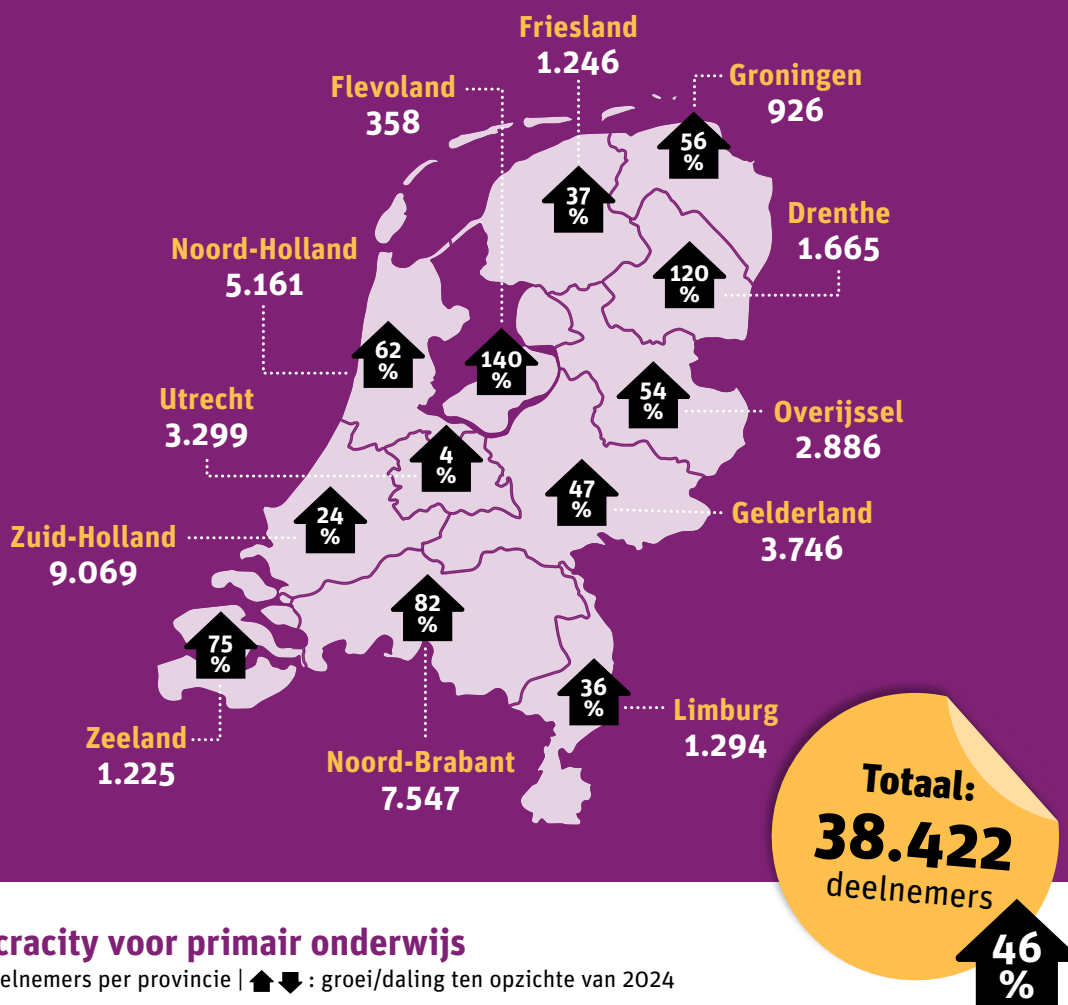
Het lesmateriaal van De Derde Kamer werd 345.860 keer gebruikt, bijna 35.000 meer dan in 2024. Ook Democracy groeide verder, waardoor ongeveer 38.000 leerlingen dit rollenspel speelden in de gemeenteraadszaal, bijna 12.000 meer dan in 2024. Onze database met lesmateriaal is in 2025 intensief gebruikt en werd ruim 28.000 keer geraadpleegd. Dat laat zien dat leerkrachten veel behoefte hebben aan praktisch en direct inzetbaar materiaal voor in de klas. De nieuwe gastles Grondwet in de klas was in 2025 slechts twee maanden te boeken, maar bereikte in die korte periode al meer dan 3.100 leerlingen. Tot slot brachten we het vernieuwde Handboek Burgerschap voor het primair onderwijs uit.

Verkiezingen

Binnen het programma primair onderwijs is, in tegenstelling tot vo en mbo, rondom de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen geen apart verkiezingsaanbod uitgevoerd. Voor de Kinderverkiezingen kwam dit moment simpelweg te vroeg. Wel maakten scholen gebruik van het bestaande lesmateriaal om in de klas aandacht te besteden aan de verkiezingen en democratische besluitvorming. Tegelijkertijd is hard gewerkt aan de voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Op dat moment zullen de Kinderverkiezingen wél plaatsvinden, met passend lesmateriaal voor alle groepen.

Samenwerking

Binnen het primair onderwijs werkt ProDemos intensief samen met partners binnen het Expertisepunt Burgerschap. De Leerkrachtendag Burgerschap die in dit kader werd georganiseerd, was een groot succes. De bijeenkomst vond plaats in Gelderland en trok 157 docenten. We sloten partnerschappen met gemeenten, waardoor 178 gemeenten het spel Democracy hebben uitgevoerd. Ook zijn er samenwerkingen aangegaan met scholen die onderwijs bieden aan leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften. Dankzij deze brede en diverse samenwerking kon het bereik verder vergroten en de basis worden verbreed voor burgerschapsvorming in het primair onderwijs.

Democracy voor primair onderwijs

Aantal deelnemers per provincie | ▲ ▼ : groei/daling ten opzichte van 2024

Grondwet in de klas

Wat betekent vrijheid in de praktijk? En wanneer botst die vrijheid met gelijkwaardigheid of solidariteit? Met de gastles Grondwet in de klas brengt ProDemos de belangrijkste democratische basiswaarden tot leven voor leerlingen in groep 6, 7 en 8. In de laatste twee maanden van 2025 bereikte ProDemos meer dan 3.100 leerlingen met deze gastles.

Tijdens de 90 minuten durende les ontdekken leerlingen hoe de Grondwet richting geeft aan wat wel en niet kan in onze samenleving. De leerlingen bekijken de 'Hoezo denk jij zo?'-show, met filmpjes die in samenwerking met de makers van Het Klokhuis tot stand zijn gekomen. Aan de hand van herkenbare situaties leren leerlingen dat meningsverschillen erbij horen, maar óók dat de Grondwet grenzen stelt en bescherming biedt. De les wordt afgesloten met een gezamenlijke opdracht waarin leerlingen hun nieuwe inzichten toepassen op een concrete casus. Zo ervaren ze zelf hoe democratische waarden helpen bij het maken van eerlijke keuzes en het omgaan met elkaar in de klas én daarbuiten.

Achter de schermen bij de opnames van de 'Hoezo denk jij zo?'-show voor de gastles Grondwet in de klas, 1 december 2025

Beleving van de democratische rechtsstaat

Programma voor het voortgezet onderwijs

Het voortgezet onderwijs is voor ProDemos dé plek waar jongeren democratie in de praktijk leren kennen. Scholieren uit het hele land kwamen in aanraking met democratie en rechtsstaat, zowel in Den Haag als dichterbij huis. Via activiteiten in de klas, bezoeken aan zowel lokale en regionale instituties als het nationale parlement en interactieve programma's krijgen jongeren de ruimte om vragen te stellen, standpunten te verkennen en hun eigen rol binnen de democratische rechtsstaat te ontdekken. Die combinatie van ervaren, meedoen en reflecteren vormt de kern van het programma voor het voortgezet onderwijs. Al deze inspanningen samen zorgden ervoor dat we in 2025 in totaal meer dan 300.000 vo-leerlingen bereikten.

Wat hebben we bereikt?

Veel programma's voor het voortgezet onderwijs waren in 2025 al kort na openstelling volgeboekt. Scholieren uit het hele land kwamen naar Politiek Den Haag om van dichtbij te ervaren hoe onze democratie werkt. Tegelijkertijd hadden we in 2025 ook te maken met beperkingen. De NAVO-top en de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen leidden tot een groot aantal annuleringen van programma's, waardoor de maximale capaciteit niet benut kon worden.

Dankzij de extra gelden voor inzet in de regio maakten onze programma's buiten Den Haag een duidelijke groei door. Ruim 23.000 leerlingen volgden onze gastlessen in het voortgezet onderwijs (incl. verkiezingsgastlessen). Daarmee brachten we de democratische rechtsstaat letterlijk het lokaal binnen.

Maar we komen niet alleen naar de scholen. Veel van onze programma's buiten Den Haag vinden plaats in de gebouwen van de lokale en regionale instituties. Duizenden leerlingen bezochten hun gemeentehuis of een rechtbank en ontdekten daar hoe besluiten tot stand komen en hoe de rechtsstaat in de praktijk functioneert. In het Provinciespel en Democracy voor praktijkscholen krijgen de leerlingen een actieve rol toebedeeld, waarbij zij heel direct ervaren hoe samenwerking, belangenafweging en besluitvorming werken. Deze activiteiten dragen bij aan politiek zelfvertrouwen en laten zien dat democratie iets is waar iedereen aan kan deelnemen.

Verkiezingen

Voor het voortgezet onderwijs sloot ProDemos aan op de vroegtijdige Kamerverkiezingen door actueel lesmateriaal te bieden dat docenten direct in de klas konden inzetten. Deze materialen werden ongeveer 65.600 keer geraadpleegd en ondersteunden scholen bij het bespreken van verkiezingen en politieke keuzes.

Daarnaast organiseerden we Scholierenverkiezingen voor de Tweede Kamerverkiezing. In 2025 namen aan dit project, dat al sinds 1963 bestaat, 155.000 jongeren deel, het hoogste aantal ooit. Daarmee kregen zij de kans om zich te verdiepen in politieke standpunten en hun stem te laten horen. Ook werd een speciale verkiezingsgastles ontwikkeld, waarmee ongeveer 5.300 leerlingen bereikt zijn.

Docentenavond Maatschappijleer in Nieuwspoor en de Tweede Kamer, 10 april 2025

Samenwerking

Onze resultaten zijn mede te danken aan onze banden met diverse partners. Te beginnen met de docenten. Zij zijn degenen die onze programma's boeken en die ons lesmateriaal in de klas gebruiken. Voor hen organiseerden we in 2025, samen met de Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer, weer een goedbezochte Docentendag Maatschappijleer, waar zij konden netwerken en inspiratie op konden doen voor hun lessen maatschappijleer en burgerschap. Daarnaast geven we het vakblad Maatschappij & Politiek uit, waarin de actuele ontwikkelingen binnen het vak centraal staan.

In 2025 werkten we ook met (regionale) relatiemanagers om onze contacten met scholen, gemeenten, provincies en rechtbanken in alle regio's uit te breiden. We versterkten de samenwerking met het Expertisepunt Burgerschap en werkten samen verder aan een database voor lesmethoden.

Dankzij een financiële bijdrage van de Europese Commissie konden we een lesbrief maken voor vo en mbo over AI en Europese besluitvorming voor het voortgezet onderwijs en het mbo. Daarnaast hield onze klankbordgroep van docenten ons scherp middels feedback op nieuwe programma's.

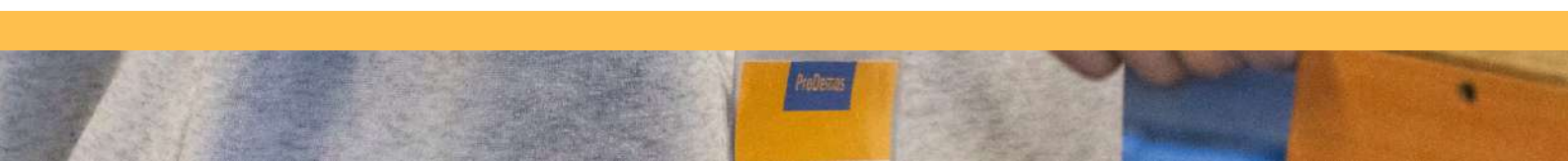
Leerling van het Carmelcollege uit Emmen tijdens de Kamerdebatssimulatie van het programma Politiek in een Dag, september 2025

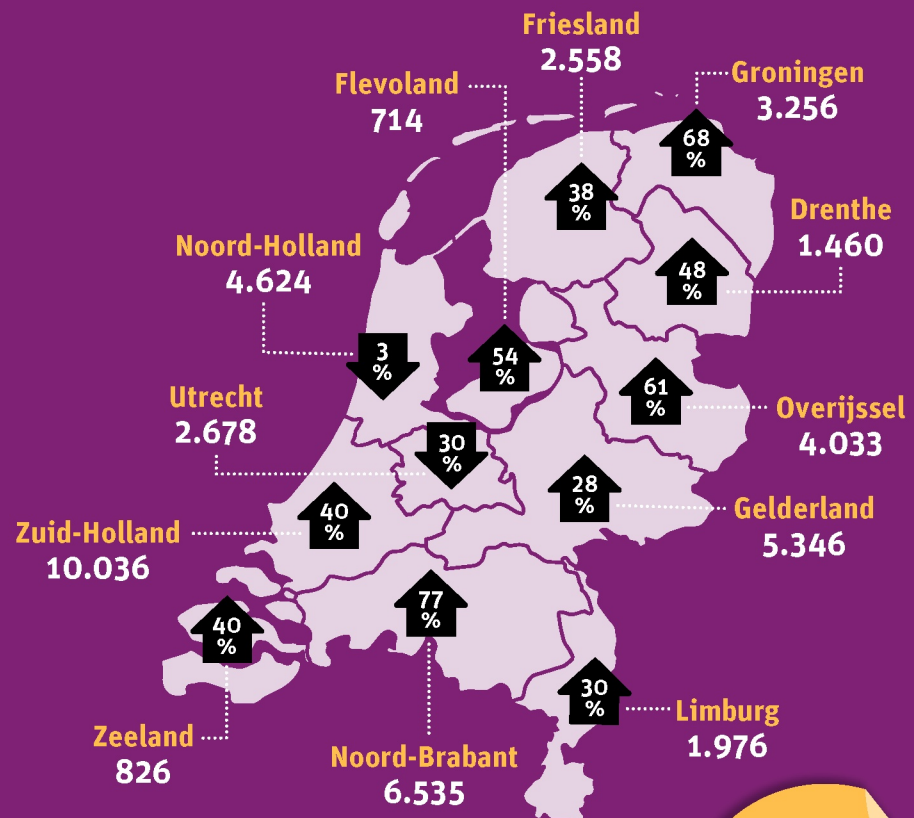

Eerste en Tweede Kamer

ProDemos wil zoveel mogelijk leerlingen en studenten de (werking van de) democratie laten ervaren op de plek waar 'het' gebeurt. Op zowel lokaal als landelijke niveau. ProDemos is dan ook erg trots op onze bijzondere samenwerking met de Eerste en Tweede Kamer, die het mogelijk maakt dat bezoekers rondgeleid konden worden in beide Kamers.

Via ons programma Politiek Den Haag voor Scholen bezochten in 2025 meer dan 101.000 leerlingen en studenten één of beide Kamers. Daarnaast ontwikkelen we binnen deze samenwerking lesmateriaal dat docenten direct kunnen gebruiken in de klas zoals De Derde Kamer, het lespakket over Prinsjesdag. En in samenwerking met de Tweede Kamer is de website Kamer in de klas ontwikkeld, vol met verschillende werkvormen en handige tips voor docenten die een les over politiek willen geven.

Totaal:
44.042
deelnemers

32%

Bereik gastlessen per provincie*

Aantal deelnemers per provincie | ▲ ▼ : groei/daling ten opzichte van 2024

*zowel vo- als mbo (verkiezings)gastlessen.

ProDemos en de Tweede Kamer organiseerden bovendien ook dit jaar weer een maatschappelijke stage in het Kamergebouw. Hieraan deden 21 vmbo-leerlingen aan mee, die zo op een unieke manier konden ervaren hoe het er achter de schermen in de Tweede Kamer aan toegaat. Een tweede geplande maatschappelijke stage in het najaar kwam te vervallen vanwege de verkiezingen.

Klaar voor het burgerschap

Programma voor het mbo

Voor mbo-studenten is het burgerschapsonderwijs niet alleen een verplicht onderdeel maar ook een kans om politiek zelfvertrouwen op te bouwen. ProDemos wil zoveel mogelijk studenten bereiken en laten ervaren dat zij een stem hebben in onze democratische rechtsstaat.

Daarom richtte ProDemos zich in 2025 niet alleen op de programma's in Den Haag, maar investeerden we met behulp van incidentele extra gelden nadrukkelijk in de groei van onze mbo-programma's in het land. We zagen een toename van het aantal gastlessen en Provinciespel-uitvoeringen in regio's waar ProDemos eerder minder actief was. Met ons nieuwe Pakket Burgerschapsdag (zie kader) en de festivals Grondrechten boden we bovendien verdieping op de thema's democratie en rechtsstaat. Alles bij elkaar bereikte de programmalijn mbo in 2025 meer dan 112.000 studenten.

Wat hebben we bereikt?

De inzet in 2025 leidde tot een duidelijke groei in bereik. Politiek Den Haag ontving bijna 13.500 mbo-studenten. Ook op scholen zelf was de belangstelling groot, waardoor het aantal mbo'ers dat een (verkiezings)gastles volgde, groeide van circa 15.300 naar meer dan 20.800 studenten. Daarmee brachten wij het gesprek over democratie en rechtsstaat direct het klaslokaal in.

Ruim 14.700 studenten kregen in 2025 een kijkje achter de schermen bij een rechtbank. Voor veel deelnemers was dit een indrukwekkende ervaring, die abstracte begrippen zoals rechtspraak en rechtsstaat concreet maakte. 3.500 studenten bezochten met hun klas het gemeentehuis en maakten kennis met lokale besluitvorming. Het Provinciespel werd door 2.700 studenten gespeeld, waarbij ze in de rol van Statenleden gezamenlijk keuzes maakten over hoe zij hun ideale provincie zouden willen inrichten.

Ook het gebruik van lesmateriaal voor het mbo bleef groeien. In totaal werd dit bijna 40.000 keer gedownload. De festivals Grondrechten trokken bijna 900 studenten en boden ruimte voor ontmoeting en verdieping rondom het thema rechtsstaat.

Verkiezingen

Met de speciale gastles over de verkiezingen bereikte ProDemos ongeveer 5.800 mbo-studenten. Veel mbo-instellingen deden mee aan de Scholierenverkiezingen voor de Tweede Kamer, waardoor 10.382 mbo-studenten hun schaduwstem uitbrachten.

In samenwerking met de Nationale Jeugdraad (NJR) realiseerde ProDemos verkiezingsfestivals op 8 mbo-instellingen. Tijdens deze festivals leerden 2.900 studenten waar de Tweede Kamerverkiezing over gaat én waarom het belangrijk is om je stem te laten horen.

Omdat mbo-studenten vaak voor het eerst mogen stemmen, helpen zowel Scholierenverkiezingen als deze festivals hen om goed geïnformeerd en met vertrouwen naar de stembus te gaan.

Leerlingen van Carmelcollege uit Emmen tijdens Politiek Den Haag voor Scholen, september 2025

Samenwerking

Het succes van ProDemos in het mbo is het resultaat van intensieve samenwerking. Onze regionale relatiemanagers speelden een sleutelrol bij het leggen van contact met scholen en provincies. In samenwerking met partners uit het Expertisepunt Burgerschap ontwikkelden we bovendien regionale docentendagen voor mbo-docenten Burgerschap.

Provincies en gemeenten werkten mee aan rollenspelen op locatie. Ook onze klankbordgroep van mbo-docenten leverde waardevolle suggesties en hielp bij het verbeteren van het aanbod voor studenten op praktische niveaus.

Door deze samenwerkingen kon ons onderwijsaanbod uitbreiden, beter aansluiten op de vereisten van de wet en studenten ondersteunen in hun ontwikkeling tot zelfverzekerde burgers.

Pakket Burgerschapsdag

Hoe maak je burgerschapsonderwijs op het mbo concreet, actueel en écht betekenisvol? Met het nieuwe Pakket Burgerschapsdag biedt ProDemos scholen een complete invulling waarbij studenten niet alleen leren over democratie en rechtsstaat, maar deze ook zelf ervaren.

Scholen kunnen kiezen uit twee programma's van elk drie uur: Politiek & Partij en Macht & Recht.

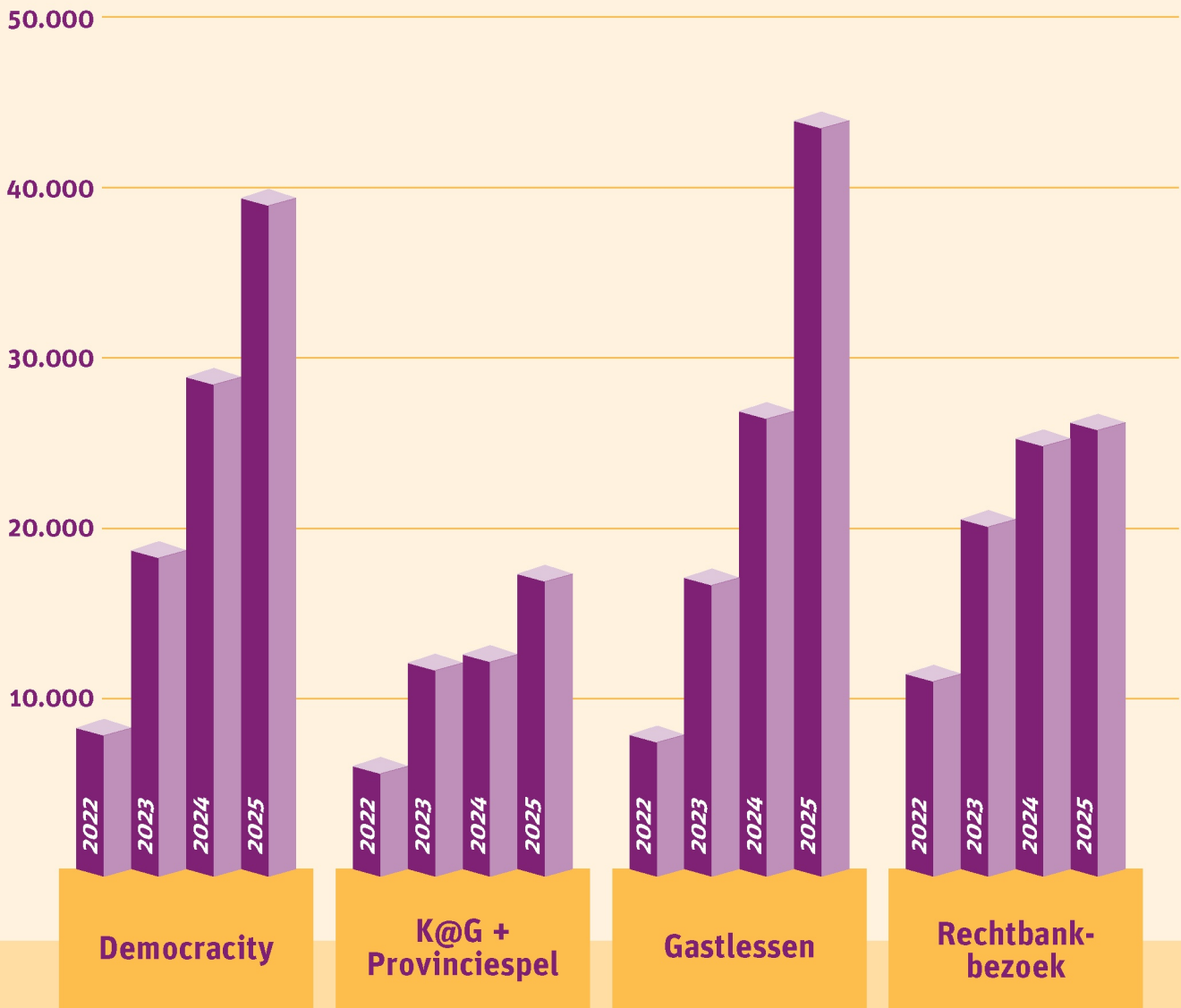
- ◆ In Politiek & Partij ontdekken studenten hoe politieke partijen werken en wat begrippen als links, rechts, progressief en conservatief betekenen. Daarna richten ze hun eigen partij op, schrijven een partijprogramma en maken campagnevideo's.

- ◆ In Macht & Recht staat de rechtsstaat centraal. Studenten leren waarom machtenscheiding zo belangrijk is en hoe een rechtszaak verloopt. In een rollenspel kruipen zij in de huid van een rechter, advocaat, officier van justitie of verdachte en ervaren zo hoe rechtspraak in de praktijk werkt.

Het Pakket Burgerschapsdag is geschikt voor mbo niveau 2, 3 en 4 en wordt gratis aangeboden. Zo helpt ProDemos mbo-studenten om met meer kennis én vertrouwen hun plek te vinden binnen de democratische rechtsstaat. Dit nieuwe programma blijkt populairder dan we hadden verwacht. In 2025 bereikte ProDemos hiermee ruim 2.300 studenten.

Effect investeren in regionale projecten

Aantal deelnemers per project per jaar

Deze infographic laat de groei zien van het aantal deelnemers aan vier landelijke projecten in de afgelopen vier jaar. De forse stijging in bereik het aantal deelnemers hangt samen met extra middelen voor activiteiten in de regio die beschikbaar kwamen via twee amendement voor de jaren 2024 en 2025 vanuit de Tweede Kamer. Dankzij deze amendementen konden de projecten vaker in het land worden georganiseerd. Zo zorgen we ervoor dat deelnemers in alle regio's, ook verder van Den Haag, even goed toegang hebben tot onderwijs over democratie en politiek.

Democratisch burgerschap stimuleren

Programma voor volwassenen

Bij het programma voor volwassenen lag in 2025 de nadruk op het vergroten van bereik en impact, met speciale aandacht voor mensen die wel willen meedoen, maar niet zo goed weten hoe zij hun weg kunnen vinden binnen democratische processen.

ProDemos werkte in 2025 aan het zichtbaarder maken van het aanbod van ‘Democratie voor Iedereen’ en bouwde actief aan relaties met maatschappelijke organisaties in de regio die de bijeenkomsten gratis kunnen aanvragen. Tegelijkertijd gingen we gestaag door met onze cursussen Politiek Actief, voor mensen die interesse hebben in of nieuwsgierig zijn naar de politiek (zie kader Politiek Actief).

Wat hebben we bereikt?

In 2025 wist ProDemos, ook met activiteiten die niet direct verkiezingsgebonden zijn, een groot publiek te bereiken. Alles bij elkaar wist ProDemos met de programmaliijn Volwassenen een bereikcijfer te realiseren van meer dan 9.400.000, voornamelijk via verkiezingsactiviteiten en stemhulpen zoals StemWijzer.

Met de activiteiten van ‘Democratie voor Iedereen’, die ProDemos organiseert in samenwerking met maatschappelijke organisaties en bibliotheken, boden we ruimte voor gesprek, ontmoeting en uitleg aan mensen die nog niet goed weten hoe politiek werkt. In totaal ontvingen we bijna 6.000 mensen met deze bijeenkomsten. Maar ook onder mensen met al wat meer politieke kennis was de belangstelling groot. Vanuit het bezoekerscentrum werd voor 13.354 bezoekers een rondleiding of wandeling verzorgd. De cursus Politiek Actief trok bijna 3.900 deelnemers, van wie een groot deel overweegt om actief te worden in de (lokale) politiek (zie kader).

Samen met Haagsch College en Nieuwspoort produceerden we in 2025 de minicolleges van ‘Haagse Stemmen’ en in samenwerking met Nieuwspoort daarnaast ‘Het Kamergesprek’, de politieke talkshow over Kamerdebatten. Deze series trokken in 2025 in totaal 330.000 luisteraars. Daarmee maakt ProDemos politieke actualiteit toegankelijk voor een breed publiek.

Verkiezingen

In aanloop naar de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen ondersteunt ProDemos kiezers met fysieke en online hulpmiddelen. Onze stemhulpen bleven daarbij onverminderd populair. Met ruim 8,1 miljoen volledig ingevulde StemWijzers is dit de meest gebruikte stemhulp van Nederland. Na de recordeditie van 2023 (9,1 miljoen keer volledig ingevuld) bleef het gebruik in 2025 op een hoog niveau. Sinds de start in 1989 is de tool uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van de verkiezingsperiode en informatievoorziening. De PartijenWijzer is tijdloze stemhulp die de ideologische standpunten van partijen vergelijkt. De site is ook buiten verkiezingstijd beschikbaar. De vernieuwde versie hebben we in oktober online gebracht, waarna hij in de laatste maanden van 2025 ruim 324.000 keer volledig werd ingevuld. De Stembegeleider, een online tool waarin stap voor stap wordt uitgelegd hoe je kunt stemmen en waar je dan op moet letten, is 6.758 keer gebruikt.

Naast stemhulpen biedt ProDemos ook andere toegankelijke verkiezingsinformatie. ProDemos ontwikkelde en verspreidde ruim 250.000 exemplaren van de Verkiezingskrant in gewone taal, bedoeld voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. ‘Stem jij ook?’, dat onder andere een website en een speciale krant omvat voor mensen met een licht verstandelijke beperking, is ruim 122.800 keer geraadpleegd. Vanuit Democratie voor Iedereen werden verkiezingsbijeenkomsten georganiseerd voor mensen die niet precies weten hoe de politiek werkt. Daarmee bereikte ProDemos 2.086 deelnemers. Daarnaast maakten we een verkiezingswebsite en verkiezingsvideo's, die samen meer dan 117.000 keer bekeken werden.

Samenwerking

In 2025 werkte ProDemos nauw samen met bibliotheken, wijkorganisaties en buurthuizen om het aanbod van ‘Democratie voor Iedereen’ beter onder de aandacht te brengen. Probiblio en andere provinciale steuninstellingen hielpen ons om het aanbod verder te verspreiden, en via onze contacten met gemeenten vonden cursussen en bijeenkomsten plaats op nieuwe locaties. Ook bundelden we onze krachten met organisaties die actief zijn op het gebied van taal en laaggeletterdheid, zodat materialen toegankelijker werden voor iedereen.

Cursusavond Politiek Actief in de raadszaal van gemeente Breda, 26 maart 2025

Politiek Actief

Veel mensen willen meedenken en meedoen in de lokale democratie, maar weten vaak niet waar ze moeten beginnen. Onze cursus ‘Politiek Actief’ wordt uitgevoerd in samenwerking met gemeenten en is bedoeld voor iedereen die overweegt politiek actief te worden, maar nog niet precies weet wat de mogelijkheden zijn. Ook voor inwoners die willen leren hoe zij meer impact kunnen hebben op lokale besluitvorming biedt de cursus een laagdrempelige en praktische ingang.

Politiek Actief bestaat uit vijf bijeenkomsten, waarin deelnemers stap voor stap leren hoe de gemeente werkt, welke rol de gemeenteraad speelt en welke manieren er zijn om betrokken te raken. Theorie en uitleg worden afgewisseld met interactieve werkvormen, praktische opdrachten en ontmoetingen met lokale politici, zodat deelnemers een realistisch beeld krijgen van de lokale politiek. In 2025 bereikte ProDemos een recordaantal van 3.890 deelnemers, 2.020 deelnemers meer dan in 2024.

Prinsjesdag in de Koninklijke Schouwburg, 16 september 2025

Prinsjesdag 2025

Op Prinsjesdag voerde ProDemos twee op maat gemaakte programma's uit voor leerlingen en volwassenen.

Vijf middelbare schoolklassen volgden een speciaal Prinsjesdagprogramma van ProDemos in samenwerking met de Eerste Kamer. De leerlingen namen samen met 300 mbo-studenten plaats op de tribune langs de route van de

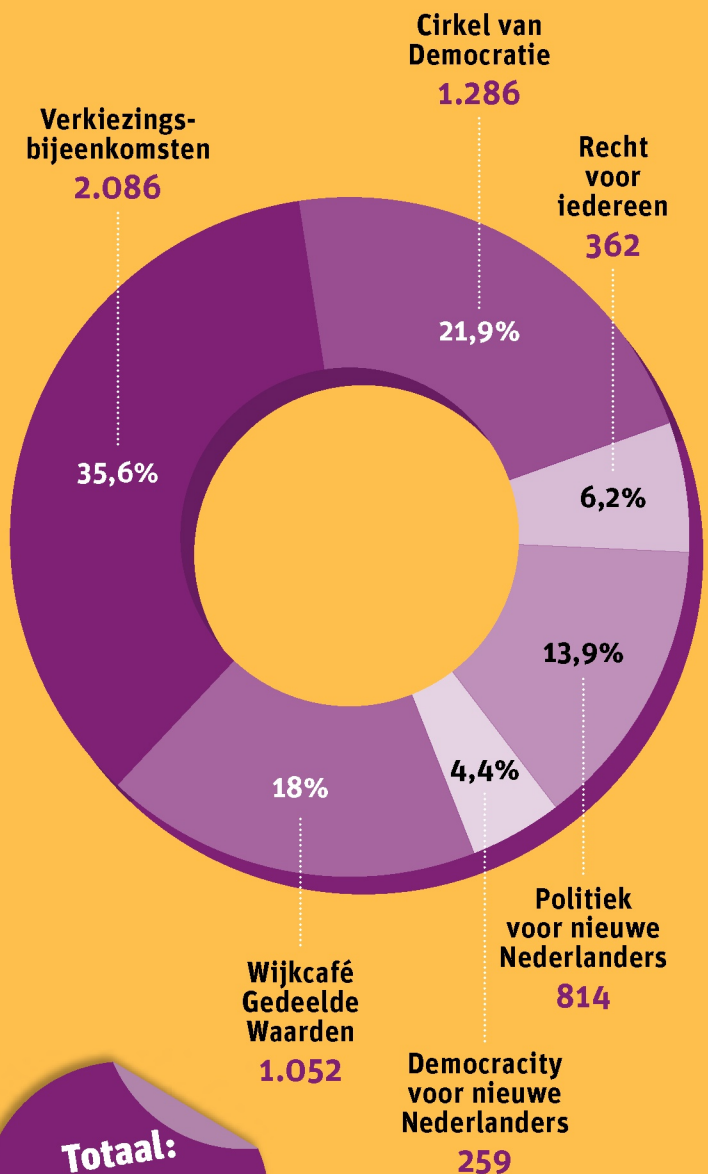
Glazen Koets, deden mee aan een uitdagende quiz over de betekenis en tradities van Prinsjesdag en luisterden naar de Troonrede. Ter afsluiting konden zij vragen stellen aan een Eerste Kamerlid en kreeg één klas een exclusieve rondleiding bij de aanbieder van het koffertje met de Miljoenennota.

Onder de titel 'Tafel van Democratie' ontvingen we in ons pand 130 inwoners uit Limburg voor een brunch en dialoog over de kernwaarden van onze democratie. Na interactieve opdrachten en het gezamenlijk live volgen van de Troonrede gaf 'spoken word'-artiest Amara van Elst, begeleid door Enzo Kok op de viool, een bijzonder

optreden. De dag werd afgesloten met een bezoek aan de Koninklijke Schouwburg samen met vertegenwoordigers uit het openbaar bestuur.

Deze editie van de Tafel van Democratie werd mede mogelijk gemaakt door de gemeente Roermond, Provinciale Staten Limburg, Provinciaal Platform voor Diversiteit, Prinsjesdag Midden in Limburg, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Eerste Kamer.

Totaal:
5.859
deelnemers

Democratie voor Iedereen

% van totaalbereik programma | Aantal deelnemers per project

Verlag van de raad van toezicht

De raad van toezicht (RvT) van ProDemos kijkt terug op een succesvol jaar waarin verkiezingsactiviteiten snel zijn opgezet en miljoenen burgers zijn bereikt. Door de vervroegde Tweede Kamerverkiezing waren er extra gastlessen en vijf mbo-verkiezingsfestivals, en StemWijzer werd maar liefst meer dan 8,1 miljoen keer ingevuld. De RvT is positief over de verdere groei van regionale activiteiten en bereik.

Tegelijkertijd maakt de RvT zich nog altijd ernstig zorgen over de financiële toekomst. Hard ingrijpen vanaf 2027 lijkt onvermijdelijk. Als het Rijk niet investeert, moet ProDemos schrappen in programma's en activiteiten, met directe impact op bereik en missie. De primaire verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij BZK en de Tweede Kamer.

In 2025 kwam de RvT zes keer bijeen. Op de agenda stonden onder andere het visitatierapport, de strategische dialoog 2027–2031, technologische ontwikkelingen en de toekomst van stembuizen en de financiële continuïteit. Er was één gezamenlijke bijeenkomst met de RvT, directie en externe deskundigen, met 'rechtsstaat in het aanbod' als thema. De RvT sprak ook met de ondernemingsraad, vertrouwenspersonen en stakeholders. De voorzitter had samen met de directeur een jaargesprek met directeur-generaal Van Hout (BZK) en was aanwezig bij een werkbezoek van demissionair minister van BZK Frank Rijkaart (zie kader bij voorwoord).

De raad bestond op 31 december 2025 uit de volgende personen:

- ◆ drs. Ed Nijpels (voorzitter)
- ◆ mr. drs. Maria van de Schepop (vicevoorzitter)
- ◆ mr. drs. Daniëlle Woestenberg
- ◆ drs. Vincent Moolenaar
- ◆ drs. Arthur Pormes
- ◆ prof. dr. Ronald van Raak

Commissies van de RvT

In 2025 kwamen de subcommissies van de raad meerdere keren bijeen. De auditcommissie vergaderde vier keer en besprak onder meer met de externe accountant de bevindingen uit de interimcontrole 2025, de jaarrekening 2024 en de begroting voor 2025. Daarnaast stonden het ICT-auditschema, het beleid rond de inzet van externen, de financiële effecten van de Miljoenennota 2026 voor ProDemos en diverse planning- en controlproducten op de agenda. Ook hield de auditcommissie toezicht op de afronding van het traject om de boekhoudsoftware te vervangen.

De commissie Onderwijs & Kwaliteit kwam eveneens vier keer bijeen. Deze commissie besprak naast diverse jaarplandocumenten onder meer het beleid rond burgerparticipatie, media en mediawijdsheid, evenals de adviezen uit de strategische dialoog.

De remuneratiecommissie werkte in 2025 aan de werving en selectie van drie nieuwe leden voor de raad van toezicht, aangezien de maximale zittingstermijn van drie huidige leden in maart 2026 afloopt. Het gaat om Ed Nijpels (voorzitter), Maria van de Schepop (vicevoorzitter en voorzitter van de remuneratiecommissie) en Daniëlle Woestenberg (voorzitter van de commissie Onderwijs & Kwaliteit). Om de continuïteit te waarborgen is de remuneratiecommissie voor dit proces tijdelijk uitgebreid met Vincent Moolenaar, voorzitter van de auditcommissie. Voor de drie nieuwe RvT-leden zijn specifieke profielschetsen opgesteld. Naast een nieuwe voorzitter met bestuurlijke ervaring zochten we een lid met rechtsstatelijk profiel en een lid met ervaring op het gebied van journalistiek. Voor een voorzitter zoeken we een ervaren (oud) politicus/bestuurder met gezag, strategisch inzicht en een breed netwerk. De voorzitter verbindt politiek, bestuur en samenleving, bewaakt onafhankelijkheid en integriteit en staat voor de democratische rechtsstaat. Daarnaast heeft de remuneratiecommissie zich gericht op de beoordeling in aanloop naar de herbenoeming van de directeur. De directeur-bestuurder vervulde in 2025 geen nevenfuncties. Ook was er frequent contact met de directie over de lopende gang van zaken.

ProDemos valt onder de Wet normering topinkomens (WNT). In de jaarrekening wordt verslag gedaan van de salarissen en vergoedingen van de topfunctionarissen. De nevenfuncties worden twee keer per jaar geactualiseerd op de website van ProDemos.

Verkiezingsfestival op het ROC Mondriaan te Delft, oktober 2025

Democracy in een commissiezaal van de gemeente Amsterdam, 4 november 2022

Een sterk ProDemos

Net als in eerdere jaren investeerde ProDemos in professionalisering en organisatieversterking, om een duurzame basis voor groei te leggen en de missie op lange termijn te kunnen blijven waarmaken.

Het afgelopen jaar vroeg daarbij om extra wendbaarheid. Door de val van het kabinet en de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen moesten verkiezingsactiviteiten in korte tijd worden opgeschaald. Dankzij de inzet en betrokkenheid van medewerkers konden we snel schakelen. Tegelijkertijd is, in voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen van 2026, gewerkt aan bredere regionale dekking via relatiebeheer en gerichte communicatie richting onderwijs en gemeenten.

Naast groei en bereik stonden in 2025 ook de randvoorwaarden voor continuïteit nadrukkelijk op de agenda. De organisatie heeft de komende jaren grote financiële uitdagingen het hoofd te bieden. ProDemos richtte zich op het borgen van de opdracht op langere termijn en ging hierover in gesprek met subsidiegevers en andere betrokkenen. Daarnaast startte een strategische dialoog richting het Strategisch Plan 2027–2031, waarin de inhoudelijke koers en ambities van ProDemos voor de komende jaren worden beschreven.

Personeel

In 2025 heeft ProDemos als organisatie geïnvesteerd in het versterken van de organisatie en het ondersteunen van medewerkers in een periode van groei en verandering. De ambities van ProDemos vragen om voortdurende ontwikkeling, heldere samenwerking en een solide HR-basis. Vanuit die gedachte is ingezet op zowel beleid, processen als ondersteuning in de dagelijkse uitvoering. Zo is beleid aangescherpt rond ongewenste omgangsvormen, passend bij een veilige werkomgeving. In verband met nieuwe wetgeving rond schijnzelfstandigheid is beleid ontwikkeld en aangepast voor inzet van externen.

ProDemos streeft ernaar de duurzame inzetbaarheid van medewerkers te vergroten. Zo is aan het voltallige personeel een preventief medisch onderzoek (pmo) aangeboden, waarvan een groot aantal medewerkers gebruik heeft gemaakt. Tot slot reageren we op de merkbare verharding van de samenleving door extra weerbaarheidstrainingen te organiseren en tijd te nemen voor (inter-

visie)gesprekken met onze begeleiders.

Personeelsbestand

Op 31 december 2025 had ProDemos 204 medewerkers (112,15 fte), waaronder 132 begeleiders die uitvoering geven aan de activiteiten. De overige medewerkers vormen de kantoorafdelingen en het managementteam.

In 2025 verlieten 48 medewerkers ProDemos, waarvan 37 (77%) begeleiders die na hun studie een nieuwe stap zetten. Voor velen was ProDemos een waardevolle eerste werkervaring, blijkt uit de exitgesprekken.

De mix van vaste en flexibele contracten maakt inzet tijdens piekmomenten mogelijk en past bij een combinatie met studie/andere verplichtingen. In een krappe arbeidsmarkt waar in veel sectoren het aantal vacatures hoger ligt dan het aantal beschikbare kandidaten is het gelukt het om geschikt personeel te werven. Deze aanpak ondersteunt een stabiele organisatie en een betrokken team van medewerkers.

Verzuim

In 2025 kende ProDemos een verzuimpercentage van 3,4 %, wat aanzienlijk lager is dan het verwachte landelijke gemiddelde van 5,0 – 5,5 %. Binnen ProDemos zien we echter een goed beheerste verzuimcultuur, met een relatief laag percentage langdurige afwezigheid en een focus op preventie en ondersteuning van medewerkers.

Evaluatie en kwaliteitszorg

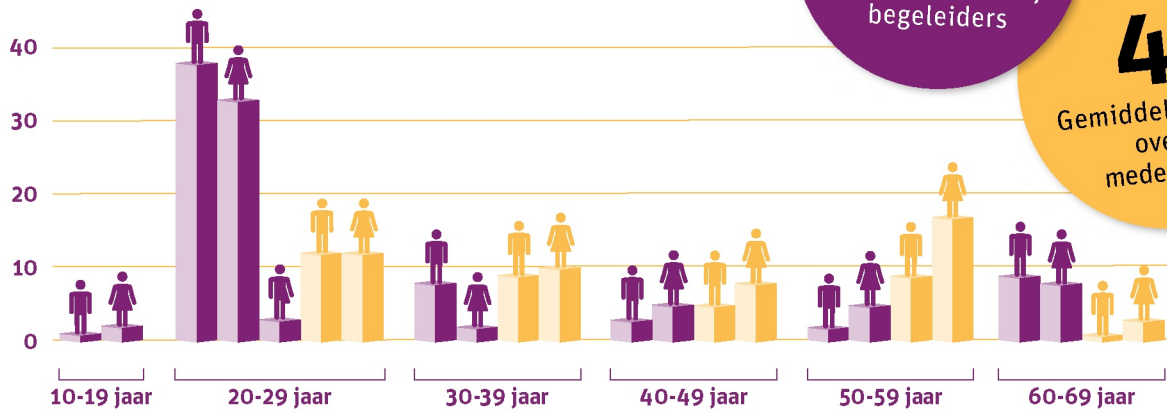
Er is verder gewerkt aan de kwaliteitszorg en monitoring, bijvoorbeeld aan de doorontwikkeling van de bestaande rapportages en dashboards ten behoeve van monitoring en sturing van onze programma's en projecten.

We hebben geïnvesteerd in het verbreden van onze didactische expertise. De educatoren die materiaal ontwikkelen voor het basisonderwijs verdiepten zich in 2025 in de kennisoverdracht aan groepen 1 t/m 6, zowel met theoretische kennis als via werkbezoeken, observaties en gesprekken met leerkrachten en schoolleiders. Uit twee behoeftenonderzoeken onder po-docenten blijkt dat er veel belangstelling is voor ons aanbod en dat er al veel te bereiken valt met praktisch toepasbaar lesmateriaal en met activiteiten die leerkrachten direct kunnen gebruiken. Dit gegeven nemen we mee in de ontwikkeling van nieuw aanbod. Ook is er gewerkt aan een uitbreiding en verdere onderbouwing van de educatieve visie, die we gaan afronden in 2026.

De evaluatie van programmatisch werken, uitgevoerd in 2024, leidde ertoe dat de verkiezingsactiviteiten met ingang van 2025 structureel zijn geborgd in doelgroepgerichte programmalijnen in plaats van in een eigen programmalijn. We verwachten hierdoor de drukte van verkiezings-

Medewerkers in beeld

Leeftijdsgroep en gender

34

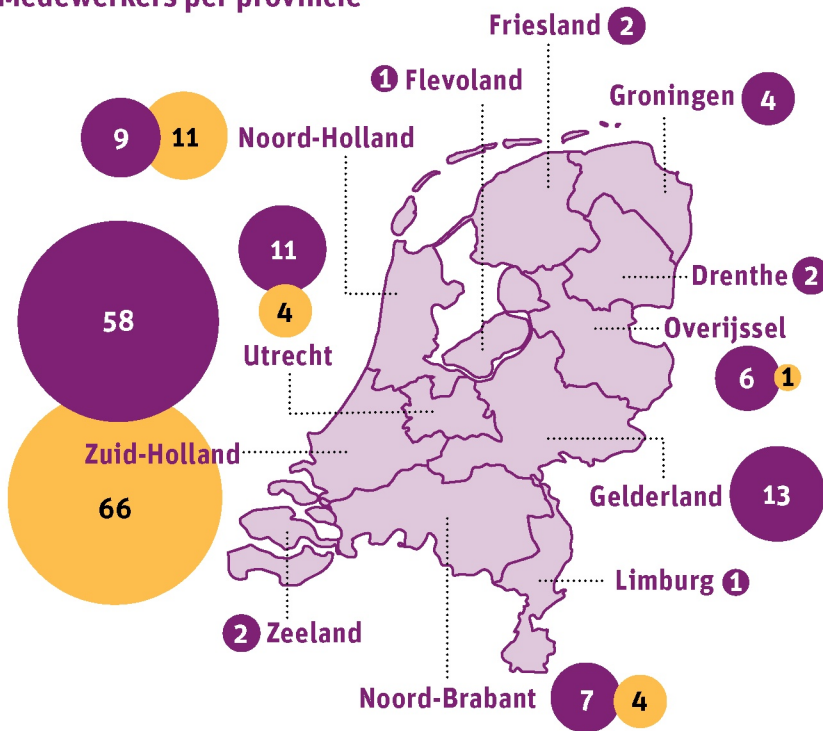
Gemiddelde leeftijd begeleiders

41

Gemiddelde leeftijd overige medewerkers

● begeleiders | ● overige medewerkers | man | vrouw | neutraal

Medewerkers per provincie

● begeleiders | ● overige medewerkers

Personeelsverloop

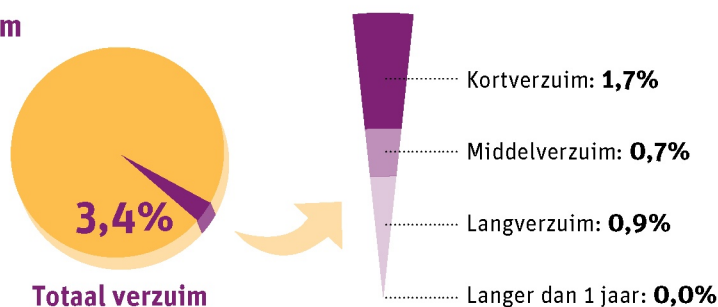
Instroom:
61 mensen

Formatie:
204 mensen

97,05 fte
(112,15 fte incl. gewerkte uren oproepkrachten)

Uitstroom:
48 mensen

Verzuim

Docentenavond Maatschappijleer in
Nieuwspoor en de Tweede Kamer,
10 april 2025

periodes beter op te kunnen vangen terwijl dan ook de bestaande projecten geborgd blijven.

Organisatie

Visitatie en Strategisch Plan

Iedere 5 jaar onderzoekt een onafhankelijke commissie in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de manier waarop ProDemos zijn taken uitvoert. Eind 2024 vond deze visitatie wederom plaats en het rapport werd in maart 2025 opgeleverd, waarna we direct stappen hebben gezet om de aanbevelingen om te zetten in actie. Onderdeel daarvan was om meer expliciete aandacht geven aan de rechtsstaat en de rol van media binnen een democratische rechtsstaat. In 2025 startte ook de strategische dialoog richting een nieuw Strategisch Plan 2027–2031. Hierin worden maatschappelijke, financiële en organisatorische uitdagingen meegenomen, zoals externe ontwikkelingen die druk uitoefenen op de weerbaarheid van onze democratische rechtsstaat en aanbevelingen uit de visitatie. Het plan wordt in 2026 definitief en gepubliceerd.

Duurzaamheid

In 2024 is het duurzaamheidsbeleid vastgesteld. In 2025 zijn we begonnen met de uitvoering ervan. We rapporteren op drie hoofdthema's: Milieu, Sociaal en Bestuur (in de volgende kopjes).

Begin 2026 is een tussentijdse peiling uitgevoerd over het thema milieu bij de inkoop van materialen en diensten en in het gebruik van energie. Uit de peiling blijkt dat de meeste medewerkers die in 2025 inkopen deden weten wat er vanuit het duurzaamheidsbeleid van hen wordt verwacht. Het beleid wordt als helder ervaren en biedt houvast bij het meenemen van duurzame keuzes. Tegelijkertijd zijn er aandachtspunten benoemd, zoals het vereenvoudigen van bepaalde onderdelen en het explicieter opnemen van duurzaamheid binnen het ICT-beleid.

Binnen het sociale thema zet ProDemos zich in voor goed werkgeverschap en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Er is structurele aandacht voor arbeidsomstandigheden, ontwikkeling/scholing, gelijke kansen en maatschappelijke betrokkenheid. Sinds 2025 is een preventiemedewerker aan-

gesteld en worden een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) én een periodiek medisch onderzoek (pmo) uitgevoerd om gezondheid en veiligheid van medewerkers te borgen. Medewerkers kunnen terecht bij twee interne en twee externe vertrouwenspersonen voor een veilige en open werkcultuur.

Er is een budget voor ontwikkeling en scholing om professionele groei te stimuleren, en er is voortkomend uit het diversiteitsbeleid een werkgroep die bijdraagt aan bewustwording en het bevorderen van diversiteit en inclusie binnen de organisatie, via training en advies aan afdelingen.

Raad van adviseurs

ProDemos kent een raad van adviseurs (RvA), die bestaat uit deskundigen op de gebieden van politiek, democratie, rechtsstaat, media, educatie en publieksbereik. De raad van adviseurs geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de directeur over de koers en de strategie van ProDemos. In 2025 adviseerde de RvA onder andere over de balans tussen ‘democratie’ en ‘rechtsstaat’ in het aanbod van ProDemos en in het Strategisch Plan 2027–2031. Er was één gezamenlijke bijeenkomst met de RvT, directie en externe deskundigen, met ‘rechtsstaat in het aanbod’ als thema.

De raad bestond op 31 december 2025 uit:

- ◆ Folkert Jensma (oud-juridisch redacteur, commentator en columnist bij NRC en voorzitter van het hoofdbestuur van de Nederlandse Vereniging van Journalisten)
- ◆ Huri Sahin (burgemeester van Rijswijk en lid van de Raad voor het Openbaar Bestuur)
- ◆ Michiel Buchel (oud-directeur-bestuurder NEMO Science Museum)
- ◆ Nadira Saab (bijzonder hoogleraar e-didactiek primair en voortgezet onderwijs aan de Universiteit van Leiden)
- ◆ Robine de Lange-Tegelaar (president van de Rechtbank Den Haag)

Ondernemingsraad

In 2025 ontving de ondernemingsraad (OR) acht instemmingsverzoeken en geen adviesaanvragen. De OR boog zich onder meer over het beleid rond de inhuur van externen, het screeningsbeleid (waaronder het aanvragen van een verklaring omtrent het gedrag) en het periodiek medisch onderzoek. Daarnaast is de OR intensief bezig geweest met de jaarurensystematiek. In dit kader vonden meerdere overleggen plaats met HR, Teamleiding Publiek en de directie, met als doel tot heldere en werkbare afspraken te komen. Dit traject wordt begin 2026 afgerond.

De OR leverde in 2025 input voor de strategische dialoog. Ook bracht de OR op eigen initiatief advies uit over het arbobeleid en de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). In 2026 wordt hieraan een vervolg gegeven.

Samenstelling

In september vertrok de voorzitter vanwege een nieuwe baan buiten ProDemos. De taken van de voorzitter werden tijdelijke waargenomen door een OR-lid tot en met de verkiezingen in november. Hoewel er in november 2025 verkiezingen gepland stonden, zijn de kandidaten benoemd zonder verkiezingen, omdat het aantal kandidaten gelijk was aan het aantal vacatures. De nieuwe OR benoemde vervolgens een voorzitter en vicevoorzitter, en herbenoemde de secretaris. Sinds november 2025 bestaat de OR uit zeven leden. De leden zijn conform het nieuwe reglement benoemd voor een periode van twee jaar. De eerstvolgende verkiezingen vinden plaats in november 2027.

Verkiezingsbijeenkomst Democratie voor Iedereen, oktober 2025

Automatisering

In 2025 heeft de ICT-afdeling van ProDemos verder gewerkt aan het aanscherpen van haar visie op o.a. keuzes met betrekking tot applicaties: die moeten aantoonbaar waarde toevoegen, aansluiten bij werkprocessen en voldoen aan beheer en betrouwbaarheid. Op basis hiervan zijn applicaties uitgefaseerd, geüpdatet of doorontwikkeld. Tevens is er gewerkt aan digitaal archiefbeheer. Zo zijn afdelingen hiervoor verantwoordelijk en documenten ouder dan 10 jaar worden automatisch verwijderd.

Daarnaast is organisatiebreed verkend wat AI kan betekenen voor de manier van werken binnen ProDemos en voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van de dienstverlening. Daaruit kwam het besluit voort om een zorgvuldige en kritische benadering te hanteren. Voor het verkennen van mogelijkheden voor de inzet van AI hebben we duidelijke kaders geformuleerd. De ontwikkelingen volgen we intussen actief.

In 2025 is geïnvesteerd in de technische voorbereiding van StemWijzer voor de gemeenteraadsverkiezingen. De applicatie en achterliggende systemen zijn ingrijpend aangepast om de ambitie te realiseren om voor alle gemeenten een StemWijzer aan te kunnen bieden. Dit versterkt de basis voor toekomstige doorontwikkeling.

Marketing & Communicatie

Het mediateam van ProDemos staat de pers te woord en draagt zo bij aan het informeren van burgers over democratie en rechtsstaat. De nationale en lokale media wisten ons te vinden en wij benaderden de pers ook zelf rondom relevante thema's, zoals StemWijzer, toegankelijke verkiezingen (zie kader) en burgerschapsonderwijs. Vooral in de periode rondom de Tweede Kamerverkiezing was er een piek aan perscontacten. Zo was er veel media-aandacht voor StemWijzer, met een totaal potentieel bereik van 39.500.000 personen. Berichtgeving over hoe ProDemos zich inzet voor toegankelijk stemmen leverde een potentieel bereik van 30.500.000 personen. En tot slot leverde media-aandacht over activiteiten van ProDemos in het onderwijs, zoals over verkiezingsfestivals op mbo-scholen en de landelijke scholierenverkiezingen, een potentieel bereik van 36.000.000 personen op. Voorafgaand aan deze verkiezing is het mediateam extra getraind.

Er is gewerkt aan een contentkalender en aan creatieve templates voor onze socialmediakanalen, waarmee we gericht willen aansluiten bij de behoeften van docenten, gemeenten en andere intermediairs. Ook hebben we een nieuw corporate magazine ontwikkeld voor relaties en stakeholders. Door de tussentijdse verkiezing is de lancering daarvan verschoven naar begin 2026.

In 2025 werkten we aan het versterken van de relaties met gemeenten en provincies, waarbij we vooral het verkiezingsaanbod voor 2026 onder de aandacht brachten. Dankzij incidentele middelen konden we drie regionale relatiemanagers inzetten die een extra impuls gaven aan onze samenwerking met gemeenten en onderwijs. Er waren werkbezoeken aan verschillende commissarissen van de Koning en er is een alumninetwerk gestart middels een LinkedIn-groep. In 2026 vinden de eerste activiteiten plaats in de vorm van een bijeenkomst en een nieuwsbrief.

Digitale toegankelijkheid

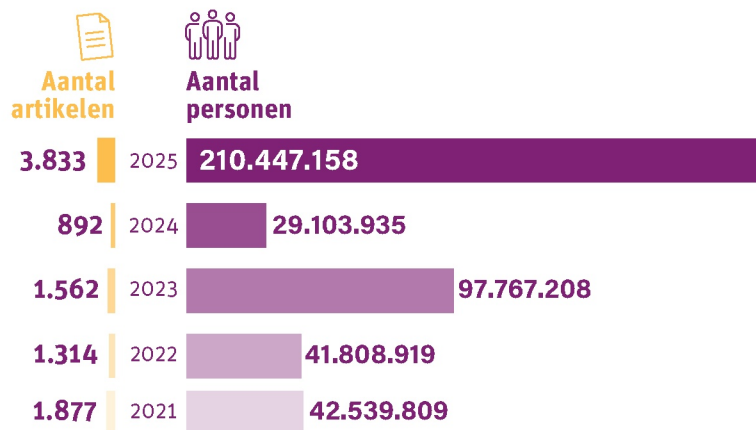
ProDemos streeft naar een toegankelijke online informatievoorziening en diensten voor alle gebruikers. De werkgroep 'Coördinatie digitale toegankelijkheid en huisstijl' stemt af tussen de afdelingen Marketing & Communicatie, ICT en Educatie om alle educatieve en andere digitale middelen aan de toegankelijkheidsnormen te laten voldoen.

Kamerindeklas.nl is geëvalueerd en verbeterd en voldoet na de Web Content Accessibility Guidelines-keuring aan wettelijke eisen. ProDemos.nl en de nieuwe websites voor de Scholieren- en Kinderverkiezingen zijn ook gekeurd, wat verbeterpunten opleverde.

Mediabereik 2025

Artikelen

Het totaal aantal potentieel bereikte personen via artikelen in sociale media en online waarin ProDemos wordt genoemd.

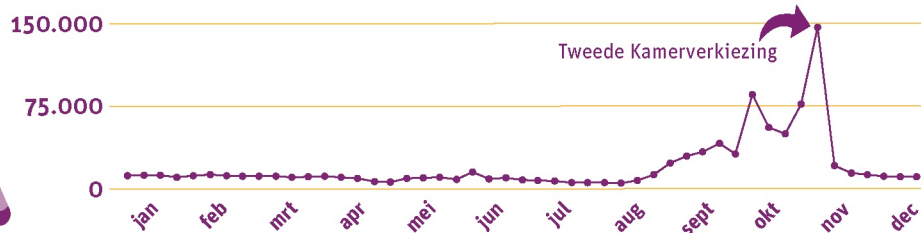
Het grote aantal potentieel bereikte personen in 2025 wordt verklaard door de grote aandacht tijdens de Tweede Kamerverkiezing.

TOP 5 Potentieel bereikte personen via sociale media, online en print

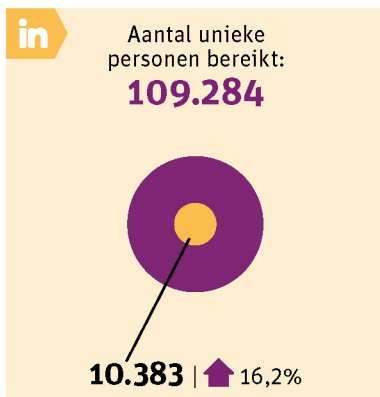

* Dit betreft het AD inclusief de aangesloten regiotitels

Website

Sociale media

● Bereik | ● Aantal volgers | ▲ ▼ : groei/daling t.o.v 2024

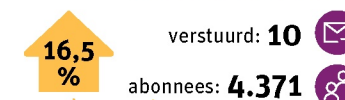
Het bereik betreft het zogenaamde 'organische bereik', dit is onbetaald bereik. Het aantal volgers is de stand per 31 december 2025.

Nieuwsbrief

Nieuwsbrief ProDemos (algemeen)

Educatienieuwsbrief

▲ ▼ : groei/daling t.o.v 2024

Stemmen in het Bezoekerscentrum aan de Hofweg bij een speciaal verlaagde stembus, 16 maart 2022

Toegankelijke verkiezingen

ProDemos vindt het belangrijk dat iedereen die mag stemmen, dat ook daadwerkelijk kan doen. In 2025 hebben we ons daarom actief ingezet om verkiezingen toegankelijker te maken voor mensen voor wie zelfstandig stemmen niet vanzelfsprekend is. Dat doen we niet alleen door uitleg te geven over het verkiezingsproces, maar ook door in de praktijk te laten zien hoe drempels kunnen worden weggenomen.

Een concreet voorbeeld hiervan is het extra toegankelijke stembureau dat ProDemos samen met de gemeente Den Haag opende in ons bezoekerscentrum. De inrichting was aangepast aan uiteen-

lopende behoeften, met onder andere duidelijke bewegwijzering, een prikkelarme omgeving, rostoel-toegankelijke voorzieningen en ondersteunende materialen zoals een uitvergroete kandidatenlijst. Daarnaast waren speciaal getrainde stembureauleden en ervaringsdeskundigen aanwezig om kiezers waar nodig te ondersteunen.

Met deze aanpak laat ProDemos zien dat toegankelijk stemmen geen uitzondering hoeft te zijn, maar een bewuste keuze. Door samen te werken met gemeenten en partners dragen we bij aan verkiezingen waarin iedereen volwaardig kan meedoen.

Huisvesting

Afgelopen jaar hebben we eveneens gewerkt aan het verbeteren van de toegankelijkheid van onze gebouwen. Zo is bij de locatie Studio's de toegang voor rolstoelgebruikers verbeterd door het verbreden van meerdere deuren. Het entreegebied is heringedeeld voor beter contact en efficiënter gebruik.

In 2025 is met een architect een voorlopig ontwerp en nadere (financiële) uitwerking gemaakt van de noodzakelijke verbouwing van de Hofweg. Deze verbouwing is nodig om de veiligheid, noodzakelijke capaciteit en de kwaliteit op niveau te kunnen houden. Tevens is gestart met onderhandelingen voor het verlengen van het huurcontract. De studio's in de nevenlocatie New Babylon zullen langer moeten worden gehuurd dan verwacht doordat de Binnenhofrenovatie is vertraagd naar 2031.

Fysieke veiligheid

Het BHV-team bestaat uit 21 medewerkers die zich dagelijks inzetten voor de veiligheid van collega's en bezoekers. In 2025 waren er geen grote incidenten waarbij inzet nodig was. In het najaar is het brand- en ontruimingsplan geactualiseerd. Dat moet in 2026 nog worden goedgekeurd door de ondernemingsraad van ProDemos. Met het crisisteam is een leerzame simulatieoefening gehouden waarin deze keer ook een duidelijk ICT-component werd verwerkt. Vanwege de actuele (inter)nationale ontwikkelingen is gewerkt aan twee extra scenario's in het crisisplan.

Veiligheid en risicobeheersing zijn een integraal onderdeel van de werkprocessen van ProDemos. Twee keer per jaar bespreken het managementteam en de raad van toezicht de risicotoplijst. Daarnaast ontvangt de directie alle incidentmeldingen en rapporteert zij hierover jaarlijks aan de raad van toezicht.

Colofon

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

Hofweg 1
2511 AA Den Haag
(070) 757 02 00
prodemos.nl
info@prodemos.nl

Beeldmateriaal

Bart van Vliet, met uitzondering van
p. 8 & 9 Fred Libochant
p. 13 ProDemos
p. 18 Erwin Winkelman

Vormgeving & infographics

Lidewij Spitshuis ontwerpstudio

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en de Europese Unie.

ProDemos, Hofweg 1H, 2511 AA Den Haag

☎ (070) 757 02 00 | ✉ info@prodemos.nl | 🌐 prodemos.nl

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

Eerste Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. prof. mr. R. Nehmelman, griffier
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Den Haag, 31 maart 2026
Betreft: Jaarstukken 2025 ProDemos

Geachte heer Nehmelman, beste Remco,

Met genoegen bied ik u het inhoudelijk jaarverslag 2025 en de jaarrekening 2025, inclusief de accountantsverklaring van HLB Blömer aan. Beide documenten zijn goedgekeurd door onze raad van toezicht.

Voor ProDemos stond 2025 vooral in het teken van burgers zo goed mogelijk geïnformeerd naar de stembus te laten gaan bij de vervroegde Tweede Kamerverkiezing. In korte tijd is een scala aan verkiezingsactiviteiten opgezet. En dankzij door de Tweede Kamer aangenomen amendement Sneller-Buijsse kon ProDemos het bereik in regio's verder van Den Haag vergroten.

Ondertussen blijven er financiële risico's voor de toekomst. ProDemos wordt nog altijd geconfronteerd met een subsidiekorting. Die is des te zorgwekkender gezien de onvermijdelijke extra kosten, waaronder de verlengde huur van de extra locatie nabij de tijdelijke Tweede Kamer. Deze financiële druk zet onze kernactiviteiten en maatschappelijke bijdrage onder grote spanning.

Uiteraard ben ik bereid om het jaarverslag en de jaarrekening nader toe te lichten.

5.1.2.e
Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Eric Stokkink
Directeur-bestuurder ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

T (070) 757 02 00
E-mail: e.stokkink@prodemos.nl

Bijlagen:
Jaarrekening ProDemos 2025
Jaarverslag ProDemos 2025